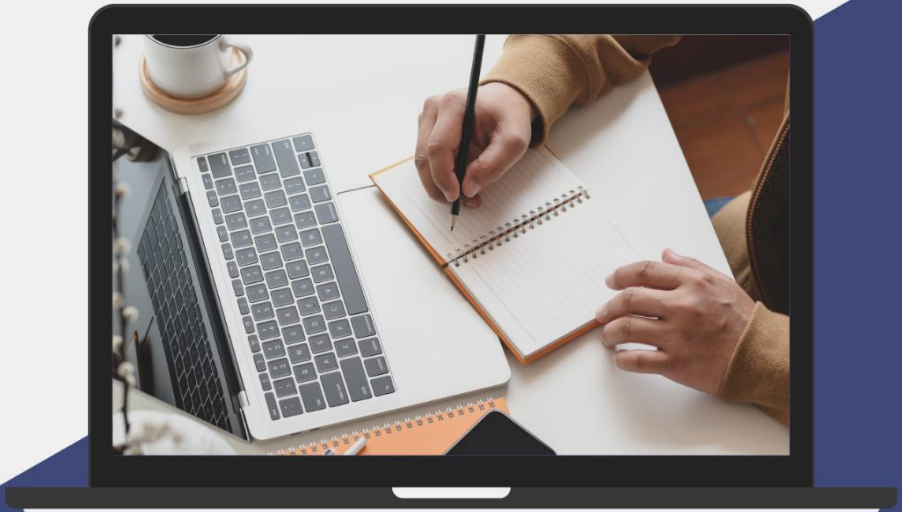

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВСП КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ
«КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІНСТИТУТ»

Курсова робота з педагогіки

Навчально-методичний посібник

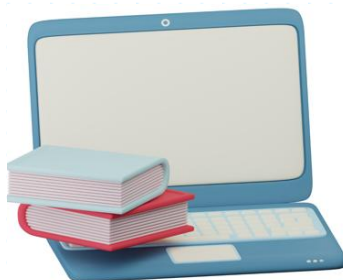
Електронне видання

Кам'янець-Подільський
2025

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВСП КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ
«КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІНСТИТУТ»**

Курсова робота з педагогіки

Навчально-методичний посібник
для здобувачів фахової передвищої освіти
освітньо-професійного ступеня
«фаховий молодший бакалавр»
спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)
за спеціалізацією 015.39 Цифрові технології

Електронне видання

Кам'янець-Подільський
2025

УДК 377.147:371.134 (075.8)

К 93

*Рекомендовано до друку та поширення в мережі Інтернет
рішенням вченої ради*

*Навчально-реабілітаційного закладу вищої освіти
«Кам'янець-Подільський державний інститут»
(протокол № 6 від 28 лютого 2025 року)*

Рецензенти:

Дуганець Віктор – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри тракторів, автомобілів та енергетичних засобів Закладу вищої освіти «Подільський державний університет»;

Присакар Володимир – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри інклюзивної освіти, реабілітації та гуманітарних наук Навчально-реабілітаційного закладу вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут»;

Сидорук Людмила – доктор філософії в галузі педагогіки, т. в. о. завідувача кафедри цифрових, освітніх та соціо-економічних технологій Навчально-реабілітаційного закладу вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут».

Курсова робота з педагогіки : навчально-методичний
К 93 посібник / автор-укладач : І. А. Насмінчук. Кам'янець-Подільський : НРЗВО КПДІ, 2025. 104 с.

У навчально-методичному посібнику представлено систематизовану інформацію, необхідну для написання, оформлення та захисту курсової роботи з педагогіки. Посібник містить детальний опис етапів виконання цього виду самостійної навчально-наукової роботи здобувача: від вибору теми до захисту. У додатках подані взірці окремих складових курсової роботи, що допоможуть здобувачам ефективно організувати процес підготовки.

Видання розраховане на здобувачів фахової передвищої освіти спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) за спеціалізацією 015.39 Цифрові технології, які навчаються у ВСП Кам'янець-Подільський фаховий коледж НРЗВО КПДІ і виконують курсову роботу з педагогіки, та усіх, хто цікавиться методикою написання наукових робіт.

Електронна версія посібника доступна за покликанням:

URL: <https://kpdі.edu.ua/wp-content/uploads/2025/03/kursova-robota-z-pedahohiky-navchalno-metodychnyi-posibnyk.pdf>

© Насмінчук І. А.: укладання, 2025

ЗМІСТ

Передмова	4
Загальні вимоги до курсової роботи	6
Вибір теми курсової роботи	13
Наукове керівництво курсовою роботою	16
Політика освітнього компонента.....	17
Академічна доброчесність.....	19
Етапи проведення дослідження	22
Структура курсової роботи	24
Оформлення курсової роботи.....	32
Процедура допуску і проведення захисту курсової роботи ...	43
Оцінювання курсової роботи.....	46
Орієнтовна тематика курсових робіт.....	53
Використана література	57
Рекомендована література	60
Глосарій	64
Додатки	72

ПЕРЕДМОВА

Сучасні фахівці у галузі освіти та педагогіки повинні володіти навичками, які дозволяють їм ефективно реалізовувати освітній процес, адаптуватися до новітніх технологій, мотивувати здобувачів та впроваджувати інновації у педагогічну діяльність. Зокрема, до таких належать: soft skills (здатність до ефективної комунікації з усіма учасниками освітнього процесу, критичне мислення і здатність швидко реагувати на виклики сучасного освітнього середовища, лідерські якості для організації та координації освітнього процесу; гнучкість і готовність до постійного навчання) та hard skills (знання методик викладання та володіння інструментами сучасної педагогіки, уміння працювати з цифровими технологіями: створення мультимедійного контенту, використання освітніх платформ, застосування інтерактивних засобів навчання, аналіз освітнього середовища, виявлення потреб здобувачів освіти та адаптація навчальних програм до їх особливостей, здатність оцінювати результати навчання за допомогою сучасних методик і технік). Формування таких компетентностей спрямоване на підготовку сучасного педагога, здатного органічно поєднувати традиційні методи викладання з новітніми підходами.

Здобувачі освіти через навчання та виконання міждисциплінарних завдань, зокрема курсових робіт, розвивають системне мислення, аналітичні та практичні здібності. Це сприяє їхньому професійному становленню та дозволяє бути конкурентоспроможними на ринку праці.

Курсова робота, як один із важливих компонентів освітнього процесу, дозволяє здобувачам поглибити знання з навчальної дисципліни, оволодіти навичками наукового дослідження та розвинути професійні компетентності. Вона

сприяє закріпленню теоретичних знань, їх застосуванню для розв'язання конкретних науково-практичних завдань та є важливим етапом підготовки здобувачів освіти до майбутньої професійної діяльності.

Навчально-методичний посібник створено з метою надання методичних рекомендацій щодо організації, написання та захисту курсової роботи з педагогіки. У ньому послідовно розглянуті основні етапи підготовки курсової роботи, визначені вимоги до змісту, структури та оформлення, подані критерії оцінювання та рекомендації щодо успішного захисту дослідження.

Особлива увага приділена актуальності вибору теми курсової роботи, яка має відповідати сучасним освітнім викликам, освітній програмі підготовки та професійному спрямуванню здобувачів. У посібнику представлені зразки окремих компонентів курсової роботи, які можуть бути орієнтирами у самостійній діяльності студентів.

Авторка висловлює сподівання, що цей посібник стане надійним помічником для здобувачів фахової передвищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) за спеціалізацією 015.39 Цифрові технології у підготовці курсової роботи, сприятиме їх науково-дослідницьким пошукам.

ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО КУРСОВОЇ РОБОТИ

Науково-дослідницька робота здобувачів освіти є невід'ємною складовою освітнього процесу, вона спрямована на формування дослідницьких компетентностей, розвиток критичного мислення та навичок самостійного вирішення наукових і практичних завдань. Ця діяльність забезпечує інтеграцію теоретичних знань із практичним досвідом, сприяє вдосконаленню вміння аналізувати сучасні наукові тенденції, генерувати нові ідеї та робити аргументовані висновки.

Курсова робота, як одна з основних форм такої діяльності, передбачає поглиблене вивчення обраної проблематики, проведення теоретичних і прикладних досліджень, а також синтез отриманих результатів із метою розробки обґрунтованих висновків і рекомендацій.

Метою курсової роботи є систематизація, закріплення та розширення теоретичних і практичних знань із педагогіки, а також застосування цих знань у розв'язанні конкретних науково-методичних завдань, пов'язаних із професійною діяльністю.

Завдання курсової роботи:

– систематизація, закріплення та розширення знань (здобувач повинен демонструвати розуміння ключових педагогічних концепцій та здатність застосовувати їх у контексті професійної освіти);

– розвиток дослідницьких навичок (здобувач оволодіває методикою проведення науково-педагогічних досліджень, аналізу джерел, виявлення тенденцій розвитку галузі освіти та їх узагальнення);

– практичне застосування (демонстрація вмінь проєктувати зміст навчання, розробляти сучасні методики й технології навчання в умовах цифровізації освіти, оцінювати результати навчання та планувати їх подальший розвиток);

– інтеграція цифрових технологій (використання цифрових ресурсів, інструментів і технологій у професійній діяльності, враховуючи їхню ефективність в освітньому процесі).

Відповідно до освітньо-професійної програми «Професійна освіта (Цифрові технології)» галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) за спеціалізацією 015.39 Цифрові технології для здобувачів фахової передвищої освіти освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» у ВСП Кам'янець-Подільський фаховий коледж Навчально-реабілітаційного закладу вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут» виконання та захист курсової роботи є обов'язковою складовою навчального плану.

Курсова робота засвідчує формування в здобувачів освіти таких компетентностей:

Інтегральна компетентність:

Здатність вирішувати типові спеціалізовані завдання (задачі) у професійній освіті або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів наук про освіту, фундаментальних і прикладних наук галузі відповідно до спеціалізації та може характеризуватись певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у визначених ситуаціях.

Загальні компетентності:

ЗК 2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 4 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 5 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 6 Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 7 Здатність працювати в команді.

ЗК 8 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 9 Здатність адаптуватися до умов освітнього середовища.

ЗК 10 Здатність до академічної та професійної мобільності.

ЗК 11 Здатність нести персональну відповідальність за результати прийняття професійних рішень.

ЗК 12 Здатність усвідомлювати рівність можливостей здобувачів освіти.

Спеціальні компетентності:

СК 1 Здатність застосовувати освітні теорії та методології в педагогічній діяльності.

СК 2 Здатність планувати й організувати освітній процес у демократичному стилі; готовність педагогічно, психологічно й методично грамотно організувати свою професійну діяльність.

СК 3 Здатність спостерігати, описувати, ідентифікувати, класифікувати психофізіологічні особливості здобувачів освіти і враховувати результати під час організації навчально-виробничої діяльності й виховної та корекційної роботи.

СК 4 Здатність створювати розвиваюче освітнє середовище, забезпечувати сприятливий морально-психологічний клімат навчально-виробничої діяльності та високий рівень культури її організації.

СК 6 Здатність здійснювати ділові комунікації в професійній сфері.

СК 7 Здатність використовувати в професійній діяльності основні положення, методи, принципи фундаментальних та прикладних наук відповідно до спеціалізації.

СК 11 Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

СК 12 Здатність вибудовувати траєкторію власного кар'єрного та професійного розвитку.

СК 13 Здатність організувати освітній процес для осіб з особливими освітніми потребами.

СК 15 Здатність здійснювати виховну роботу, формувати світогляд щодо розвитку суспільства і природи, духовної та професійної культури, етики, політики здобувачів освіти.

СК 16 Здатність до проведення майстер-класів, відкритих уроків, тренінгів тощо.

СК 17 Здатність проводити профорієнтаційну роботу.

Результати навчання:

РН 3 Вільно спілкуватися державною мовою, як усно, так і письмово, володіти культурою мовлення, логічно викладати думки фаховою державною та іноземною мовами.

РН 6 Знати основи психології, педагогіки, а також фундаментальних і прикладних наук (відповідно до спеціалізації) на рівні, необхідному для організації навчально-виробничої діяльності.

РН 7 Застосовувати сучасні дидактичні та методичні засади організації навчально-виробничої діяльності і обирати доцільні технології та методики в освітньому процесі.

РН 8 Добирати та застосовувати методики психолого-педагогічного діагностування здобувачів освіти, а також застосовувати отримані результати.

РН 9 Застосовувати мотиваційні заходи до навчання, професійного самовизначення та саморозвитку здобувачів освіти.

РН 17 Дотримуватися стандартів професійної етики.

РН 21 Проводити майстер-класи, відкриті заняття, тренінги тощо.

Робота виконується у IV (VI) семестрі на основі матеріалів, отриманих під час проходження педагогічної практики в закладах освіти та виробничій практиці.

Курсова робота має відповідати таким **вимогам**:

1. Актуальність теми

Тема повинна бути сучасною, відповідати інноваційним тенденціям у галузі педагогіки.

2. Самостійність

Робота виконується самостійно з дотриманням норм академічної доброчесності.

3. Науковий апарат

Чітке визначення мети, завдань, об'єкта, предмета та методів дослідження.

4. Глибина аналізу

Ґрунтовне вивчення та критичний аналіз літератури за темою дослідження.

5. Достовірність результатів

Аргументованість висновків і пропозицій, отриманих у процесі дослідження.

6. Логічність викладу

Послідовна структура, науковий стиль, дотримання мовних норм.

7. Грамотність

Дотримання норм сучасної української літературної мови та використання наукового стилю викладу.

Курсова робота має відповідати загальноприйнятим вимогам наукової етики, зокрема передбачає обов'язкову наявність покликань на використані джерела, коректне оформлення цитувань і дотримання правил академічної доброчесності. **Неприпустимі такі види порушень академічної доброчесності: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація.** Робота має бути оформлена відповідно до встановлених стандартів, включати всі необхідні структурні елементи та подана на циклову комісію у визначені терміни згідно з графіком освітнього процесу.

Дотримання цих вимог сприятиме підвищенню якості курсової роботи, розвитку у здобувачів академічних і дослідницьких навичок, а також формуванню відповідального ставлення до навчання.

Під час виконання курсової роботи необхідно дотримуватися **основних принципів**, які забезпечують системність, об'єктивність та наукову обґрунтованість дослідження:

✎ *принцип цілісного підходу до вивчення педагогічного явища та процесу.* Дослідження має враховувати єдність освітнього процесу та формування особистості. Це включає: аналіз зв'язків між досліджуваними якостями та особистісними характеристиками; врахування зовнішніх впливів на формування цих якостей; визначення ролі педагогічного явища в освітньому процесі;

✎ *принцип комплексного використання методів дослідження.* З огляду на складність педагогічного процесу, необхідно застосовувати різноманітні методи для охоплення всіх зв'язків і залежностей. Це передбачає використання різних методів для перевірки та уточнення отриманих результатів;

✎ *принцип об'єктивності.* Вивчення кожного факту має базуватися на використанні декількох методів, співставленні даних власного дослідження з іншими роботами та фіксації усіх

проявів явища, як позитивних, так і негативних;

✧ *принцип єдності вивчення й виховання особистості*, що обумовлений необхідністю одночасного вирішення декількох завдань: вивчення здобувачів, стимулювання їх самопізнання й самовиховання, аналізу й узагальнення результатів експериментальної роботи. Це вимагає від дослідника виконання ролі як педагога, так і вихователя;

✧ *принцип вивчення явища в його зміні та розвитку*. Для розуміння сутності педагогічного явища важливо враховувати його зв'язки з іншими процесами, явищами, у розвитку й суперечностях;

✧ *принцип історизму*, реалізація якого дозволяє досліднику проводити порівняння, аналогії, бачити найбільш суттєві та стійкі зв'язки явища, яке вивчається, протягом тривалого проміжку часу, виявляти тенденції, зміни в педагогічному процесі, показувати вплив практики на розвиток ідеї;

✧ *принцип поєднання наукової сміливості з обережністю*. У педагогічному дослідженні необхідно шукати нові рішення і застосовувати сучасні методика, водночас враховуючи можливі ризики. Це передбачає регулярний контроль ефективності методів і їх удосконалення у разі потреби;

✧ *принцип глибинного аналізу проблеми*. Для розкриття сутності явища потрібно вивчати його взаємозв'язки та діалектичні суперечності, заглиблюючись у деталі.

Під час виконання курсової роботи здобувачі мають продемонструвати здатність реалізовувати ефективні прийоми навчання й виховання, створювати власні комплекси завдань, виготовляти наочні матеріали та використовувати обрані методи дослідження на практиці.

ВИБІР ТЕМИ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Вибір теми курсової роботи є важливим етапом підготовки здобувача, оскільки саме від неї залежить актуальність дослідження, його теоретична і практична цінність, а також його зацікавленість у виконанні завдання. Тема курсової роботи має відповідати навчальній дисципліні, освітній програмі та бути спрямованою на вирішення актуальних науково-методичних завдань. Успішно обрана тема стає основою для формування особистісного інтересу до наукової діяльності та підвищення професійної компетентності.

Критерії вибору теми:

Процедура вибору теми

1. Ознайомлення з орієнтовною тематикою курсових робіт. Пропонується перелік тем, розроблених відповідно до освітньої програми.

Якщо здобувач виявив інтерес до проблеми, яка не увійшла до запропонованого переліку, йому дозволяється виконати курсову роботу на цікаву йому тему за умов попереднього погодження з керівником курсової роботи. Вибір схожих тем курсових робіт у студентів однієї навчальної групи *не бажаний*. Самовільна зміна теми курсової роботи *неприпустима*, у такому випадку здобувач може бути не допущений до захисту.

2. Обговорення з науковим керівником. Здобувач може обрати рекомендовану тему або запропонувати власну ідею, обґрунтувавши її актуальність і значущість.

3. Затвердження теми. Остаточний вибір теми узгоджується з науковим керівником і затверджується цикловою комісією.

Формулювання теми

Тема курсової роботи має бути чітко сформульованою (не більше дев'яти слів), конкретно та відповідати завданням дослідження. У назві необхідно відобразити основний зміст і спрямованість роботи.

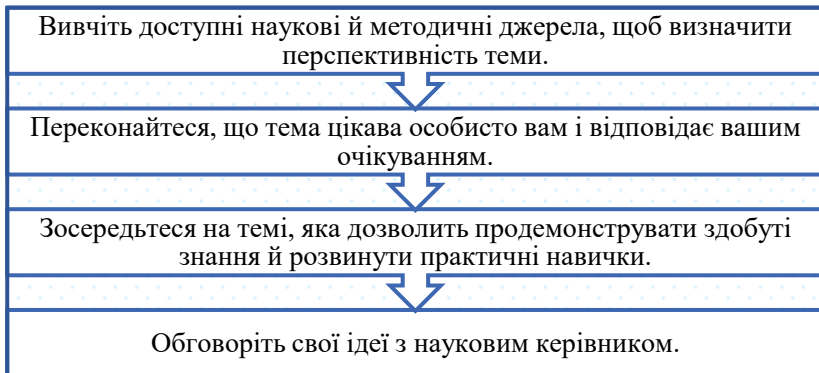
Тема курсової роботи не має містити надмірно узагальнених формулювань, що не відображають суті проблеми. Не бажано починати формулювання такими словами: «Проблема...», «Деякі шляхи...», «Деякі питання...», «Дослідження деяких аспектів...», «До питання...».

Типові помилки при виборі теми

1. Надто широка тема (тема, яка охоплює надмірно широкий спектр питань, є складною для повноцінного дослідження).

2. Вузька тема (у випадку надто вузької теми складно знайти достатньо джерел для її розкриття).
3. Відсутність актуальності (тема, яка не відповідає сучасним викликам та потребам освіти, ігнорує новітні тенденції, не матиме практичної або наукової значущості).
4. Нечітке формулювання (тема, яка містить неоднозначні формулювання, може призвести до труднощів у визначенні мети та завдань дослідження).

Рекомендації щодо вибору теми

Вибір відповідної теми курсової роботи є запорукою успішного виконання завдання, адже дозволяє здобувачу працювати з інтересом й отримати якісний науковий результат.

НАУКОВЕ КЕРІВНИЦТВО КУРСОВОЮ РОБОТОЮ

Керівництво курсовою роботою здійснюється педагогічними, науково-педагогічними працівниками, які володіють досвідом у педагогічній, науково-педагогічній і практичній діяльності. Розподіл курсових робіт між керівниками визначає відповідна циклова комісія, враховуючи навчальне навантаження. Науковий керівник входить до складу комісії (не менше трьох викладачів) з захисту курсової роботи, де разом з іншими членами комісії оцінює результати виконаного дослідження.

Науковий керівник відіграє важливу роль у процесі виконання курсової роботи, виконуючи такі завдання:

- допомога здобувачеві у виборі актуальної теми роботи, формулюванні мети, завдань і складанні детального плану виконання роботи;
- рекомендації стосовно опрацювання літератури, нормативних документів, довідкових матеріалів і наукових видань, необхідних для виконання роботи;
- контроль за процесом виконання роботи без пропозицій готових рішень;
- регулярні консультації на різних етапах виконання курсової роботи, поради щодо змісту, структури та оформлення;
- перевірка готової курсової роботи перед захистом.

Ефективність курсової роботи значною мірою залежить від взаємодії між керівником і здобувачем освіти. Важливо забезпечити регулярний зворотний зв'язок, чітко узгоджувати терміни виконання завдань і враховувати рекомендації, що надаються під час консультацій.

Консультації із науковим керівником проводяться у форматі офлайн або онлайн відповідно до встановленого графіка. Під час консультацій обговорюються питання змісту, структури, методів дослідження та оформлення роботи.

ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Здобувачі освіти мають дотримуватися етапів і термінів, передбачених календарним планом виконання курсової роботи, а також вимог до її оформлення.

Очікується, що здобувачі відвідуватимуть консультації наукового керівника і виконуватимуть його рекомендації.

Курсові роботи мають бути оригінальними та відображати авторські ідеї здобувача. Для підтвердження цього він завантажує роботу на офіційну електронну адресу plagiat@kpdi.edu.ua не пізніше ніж за 14 днів до захисту (<https://kpdi.edu.ua/nadislatty-robotu-dlya-perevirky-oryginalnosti-tekstu>).

Перевірка оригінальності курсової роботи здійснюється за допомогою спеціалізованих програм, рекомендованих НРЗВО КПДІ. Робота допускається до захисту, якщо оригінальність тексту $\geq 55\%$ (<https://kpdi.edu.ua/wp-content/uploads/2023/03/Polozhennya-pro-systemu-zapobigannya-plagiatu.pdf>). Відсоток оригінальності курсової роботи не є тотожним оцінці, яку здобувач отримує під час захисту такої роботи.

Циклова комісія ухвалює рішення щодо допуску роботи до захисту або направлення її на доопрацювання чи відхилення у разі виявлення порушення. Якщо здобувач не згоден із результатами перевірки, він має право подати апеляцію. Спеціально створена комісія розглядає апеляцію в тижневий термін.

Виявлені у тексті запозичення вважаються правомірними, якщо вони є:

– власними назвами (індивідуальними найменуваннями окремих одиничних об'єктів, найменуваннями установ, назвами праць, які досліджувалися у роботі, бібліографічними посиланнями на джерела тощо);

- усталеними словосполученнями, що характерні для певної сфери знань;
- належним чином оформлені цитуваннями;
- самоцитуванням (фрагментами тексту, що належать автору роботи, опубліковані або оприлюднені в електронній формі ним в інших текстах), якщо воно допускається редакційною політикою видання.

У випадку виявлення незначних технічних помилок, наявності парафраз, цитат без належного оформлення посилання на першоджерело, робота може бути повернута авторові на доопрацювання з можливістю проведення повторної перевірки.

Роботу не допускають до захисту, якщо у ній виявлені навмисні текстові та ілюстративні спотворення, приховування запозичень, фальсифікації, фабрикації, некритичні запозичення. У такому випадку автор роботи та/або особа, яка сприяла порушенню академічної доброчесності, притягаються до академічної відповідальності.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів і визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Процедури та стандарти дотримання академічної доброчесності у ВСП Кам'янець-Подільський фаховий коледж НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут» регулюються такими документами:

– Кодекс академічної доброчесності Навчально-реабілітаційного закладу вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут» (<https://kpdi.edu.ua/wp-content/uploads/2022/04/Kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf>);

– Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут» (<https://kpdi.edu.ua/wp-content/uploads/2023/11/Polozhennya-pro-komisiyu-z-pytan-etyk-ta-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf>);

– Положення про систему запобігання плагіату в академічних текстах працівників та здобувачів вищої/фахової передвищої освіти НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут» та Відокремленого структурного підрозділу Кам'янець-Подільський фаховий коледж НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут» (<https://kpdi.edu.ua/wp-content/uploads/2023/03/Polozhennya-pro-sistemu-zapobigannya-plagiatu.pdf>);

– Декларація про дотримання академічної доброчесності здобувачем вищої освіти НРЗВО «Кам'янець-

Подільський державний інститут» (<https://kpd.edu.ua/wp-content/uploads/2022/05/Kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti-dodatok1.pdf>).

Під час виконання курсової роботи особлива увага звертається на дотримання здобувачами освіти принципів академічної доброчесності. Це передбачає:

- самостійне та добросовісне виконання курсової роботи, відповідальне ставлення до своїх обов'язків;
- надання достовірної інформації про результати власного дослідження, використані методики та джерела інформації;
- повагу до честі, гідності та інтелектуальної праці інших осіб;
- обов'язкове покликання на джерела у випадку використання ідей, розробок чи тверджень інших авторів;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- використання лише перевірених і надійних джерел інформації та правильне оформлення покликань на них;
- звернення за допомогою у разі виникнення труднощів, якщо це стосується редагування тексту чи обговорення ідей, але не суперечить принципам самостійності.

У процесі виконання курсової роботи до **порушень академічної доброчесності** відносять:

1. Плагіат. Використання текстів, ідей, розробок чи результатів чужих досліджень без належного покликання на джерело. Це охоплює друковані й електронні ресурси, а також раніше захищені курсові, кваліфікаційні, кандидатські чи докторські дисертації.

2. Фальсифікація та фабрикація. Свідома підробка або спотворення вихідних даних з метою підтвердження власних висновків чи гіпотез, а також використання недостовірної інформації для обґрунтування аналізу.

3. Помилкове цитування. Неправильне або недостовірне покликання на джерела, зокрема випадки, коли зазначене джерело не містить інформації, на яку зроблено покликання.

4. Автоматичне генерування тексту без належного редагування та розуміння. Використання штучного інтелекту для створення значних частин тексту курсової роботи без критичного осмислення, перевірки достовірності та належного доопрацювання.

5. Підміна самостійної роботи автоматизованими рішеннями. Заміна індивідуального аналізу, розробки методології чи формування висновків результатами, отриманими за допомогою комп'ютерних систем, без належного доопрацювання.

6. Надання недостовірних даних. Генерація фіктивних або недостовірних даних для імітації дослідницької роботи за допомогою штучного інтелекту.

За **порушення принципів академічної доброчесності** під час виконання курсової роботи здобувач освіти може бути **притягнутий до таких форм відповідальності:**

- Попередження.
- Повторне проходження оцінювання.
- Зниження оцінки.
- Недопуск до захисту.

Дотримання принципів академічної доброчесності є запорукою успішного виконання курсової роботи та формування етичної дослідницької культури.

Основні поради щодо дотримання академічної доброчесності при виконанні курсової роботи подано у Додатку А.

ЕТАПИ ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Процес виконання курсової роботи включає декілька послідовних етапів, які забезпечують системний підхід до дослідження та гарантують якісний результат. Кожен етап має свою мету і завдання, починаючи з вибору теми та завершуючи захистом роботи перед комісією. Правильна організація роботи на кожному етапі дозволяє здобувачеві поступово досягти поставленої мети, забезпечуючи глибоке розуміння теми і розвиток власних дослідницьких навичок.

Здійснювати педагогічне дослідження необхідно за такими етапами:

1. Вибір теми

Обрання актуальної теми, узгодження її з науковим керівником та затвердження на засіданні циклової комісії.

2. Формулювання об'єкта, предмета, мети і завдань

Визначення об'єкта, предмета, мети дослідження, конкретних завдань і основних питань, які необхідно вирішити в межах теми.

3. Розробка плану роботи

Структурування курсової роботи із зазначенням розділів, підрозділів та їх логічної послідовності.

4. Підбір і вивчення джерел

Опрацювання літератури, нормативних документів, статистичних даних, наукових статей та інших матеріалів, що є основою для виконання роботи.

5. Написання теоретичної частини

Викладення теоретичних аспектів теми, аналіз літератури та інших джерел інформації.

Послідовне виконання кожного з етапів курсової роботи є запорукою її успішного завершення. Системний підхід до вивчення теми, належна підготовка теоретичної та практичної частин, а також ретельне оформлення та перевірка роботи дозволяють досягти високої якості дослідження.

СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Структура курсової роботи має чітку логіку, яка забезпечує послідовне викладення матеріалу та обґрунтованість висновків.

Структурні елементи курсової роботи:

- титульний аркуш;
- зміст;
- перелік умовних позначень (за необхідності);
- вступ;
- основна частина (розділи, підрозділи): теоретичний розділ, аналітичний розділ, практичний розділ;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідності).

Кожен структурний елемент починається з нової сторінки.

Титульний аркуш містить (Додаток Б, Додаток В):

- відомче підпорядкування;
- назву закладу і циклової комісії;
- тему курсової роботи;
- зазначення курсу і групи, шифр і назву спеціальності, назву освітньо-професійної програми;
- ім'я та прізвище автора (здобувача освіти);
- ім'я та прізвище наукового керівника, його науковий ступінь, учене звання, посаду;
- відомості про оцінювання курсової роботи;
- імена та прізвища членів комісії із захисту курсових робіт та їхні підписи;
- місто і рік виконання курсової роботи.

Зміст подають на початку курсової роботи (після титульного аркуша). Він відображає структуру роботи із зазначенням назв розділів, підрозділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків та сторінок. Зміст забезпечує зручність у навігації документом і дає уявлення про логіку викладення матеріалу (Додаток Г, Додаток Д).

Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів подають окремо (за потреби). Його оформлюють у вигляді таблиці з двома колонками: у першій колонці перелічуються скорочення в алфавітному порядку, а в другій – їх розшифрування. Терміни, скорочення, символи та позначення, які використовуються не більше трьох разів у тексті, до цього переліку не включають, а їх розшифрування наводять безпосередньо в тексті під час першого згадування.

У **Вступі** обґрунтовується актуальність дослідження, формулюються основні аспекти теми (Додаток Е). Його ключові елементи:

- актуальність теми;
- мета і завдання роботи;
- об'єкт і предмет дослідження;
- методи дослідження;
- практичне значення отриманих результатів;
- апробація результатів дослідження (за наявності);
- публікації (за наявності);
- структура та обсяг роботи.

Актуальність теми дослідження – це її важливість і значущість у сучасних умовах. Актуальність визначає, наскільки досліджувана проблема відповідає потребам науки, суспільства, галузі чи конкретній сфері діяльності. Вона обґрунтовує, чому саме ця тема варта дослідження зараз і як її вивчення сприятиме

вирішенню існуючих питань або проблем. Обґрунтування актуальності проблеми передбачає відповідь на запитання: **«Чому цю проблему важливо розв'язувати сьогодні?»**.

Актуальність теми дослідження в педагогіці – це обґрунтування важливості і доцільності вивчення певної проблеми, враховуючи сучасний стан освіти, виклики, що стоять перед педагогами, та суспільні потреби. Вона демонструє, чому обрана тема є важливою для вирішення нагальних питань у галузі виховання, навчання чи розвитку дітей та молоді.

При **обґрунтуванні актуальності** враховують:

1. Суспільна потреба	Чи має проблема значення для широкого кола людей або професійної спільноти?
2. Недостатня дослідженість	Чи існують прогалини у вивченні теми?
3. Практична цінність	Чи можна застосувати результати дослідження для вирішення конкретних завдань?
4. Новизна контексту	Як змінилися умови або обставини, що роблять дослідження важливим саме зараз?

Обов'язковою частиною вступу є огляд джерельної бази дослідження. У нього входять найбільш цінні, актуальні роботи з досліджуваної теми (7–10 джерел). Матеріали огляду потрібно систематизувати в алфавітному або хронологічному порядку.

Мета курсової роботи – це основний результат, якого автор прагне досягти у процесі дослідження. Мета формулюється чітко, конкретно і відображає сутність проблеми, що вирішується. Вона відповідає на запитання: **«Для чого проводиться дослідження?»**. Вживаються такі слова: «визначити», «дослідити», «виявити», «встановити», «обґрунтувати», «довести», «перевірити», «розробити» тощо. Мета не повинна збігатися з назвою роботи.

Завдання роботи – це конкретні кроки, які необхідно виконати для досягнення мети. Завдання деталізують

дослідження, окреслюючи його ключові етапи та напрями. Завдання відповідають на запитання: **«Що потрібно зробити, щоб досягти мети?»**. Завдання зручно формулювати за допомогою дієслів *«вивчити»*, *«описати»*, *«з'ясувати»*, *«визначити»*, *«порівняти»* тощо.

Не варто визначати надто велику кількість завдань (6–8), адже їх важко буде виконати, також не варто визначати надто мало завдань (2), оскільки в такому випадку постануть сумніви стосовно виконання мети роботи. Оптимальним для курсової роботи є 3–4 завдання.

Об'єкт і предмет співвідносяться як загальне і часткове. **Об'єкт дослідження** – це широка сфера або процес, який розглядається в роботі. Він відповідає на питання: **«Що саме вивчається у загальному вигляді?»**. Об'єктом педагогічного дослідження є педагогічні процеси (процес навчання чи виховання тощо) та явища (освітня система, педагогічна концепція, ідея тощо). Часто об'єкт визначається як сукупність споріднених елементів, серед яких виділяється один як предмет дослідження.

Предмет дослідження – це конкретний аспект об'єкта, на який спрямована увага дослідника. Предмет визначає, **«яка сторона об'єкта аналізується?»**. Предметом педагогічного дослідження можуть бути зміст, форми й методи організації та здійснення педагогічного процесу, характеристики діяльності учня й учителя, суперечності освітнього процесу, шляхи його вдосконалення, характер педагогічних вимог, впливів, педагогічні умови, особливості, тенденції розвитку явищ і процесів, різні види педагогічних ситуацій.

Методи дослідження – це інструменти й способи, які використовуються для збору, аналізу та обробки даних. Методи дослідження повинні бути узгодженими з метою і завданнями роботи, а також забезпечувати об'єктивність і достовірність отриманих результатів.

У курсовій роботі подається перелік використаних методів дослідження, чітко та конкретно зазначаючи, які завдання розв'язували за їх допомогою. Такий підхід дозволяє оцінити логічність і обґрунтованість вибору методів. Важливо, щоб вибрані методи забезпечували надійність отриманих результатів та обґрунтованість висновків.

Практичне значення отриманих результатів – це прикладна цінність дослідження, яка визначає, як отримані результати можуть бути використані в реальній діяльності.

Апробація результатів дослідження – це процес перевірки та оцінки практичної ефективності наукових висновків і рекомендацій у реальних умовах. Це важливий етап, який дозволяє переконатися, що запропоновані підходи, методи чи технології справді працюють і приносять очікуваний результат. Апробація результатів дослідження (факультативний складник курсової роботи) – це зазначення наукових конференцій, семінарів тощо, на яких оприлюднено результати дослідження, викладеного в курсовій роботі.

У разі наявності **публікацій** зазначають кількість наукових праць (статей, тез тощо), у яких відображено основні результати дослідження, виконаного в межах курсової роботи.

Завершують вступ описом структури й обсягу роботи: перелічують основні структурні елементи (кількість розділів і підрозділів), вказують загальний обсяг курсової роботи та основного тексту, кількість джерел у списку використаних джерел, а також кількість додатків, таблиць, рисунків.

Основна частина курсової роботи складається з трьох розділів, кожен із яких має свою специфіку й мету. Зазвичай вона включає такі складові:

Розділ 1. Теоретична частина містить огляд наукової літератури, аналіз основних понять, підходів і методологій, які стосуються теми дослідження. У цьому розділі формуються

теоретичні засади, необхідні для розуміння сутності проблеми та подальшого аналізу.

Розділ 2. Аналітична частина. У цьому розділі аналізуються емпіричні дані, результати опитувань, статистика або конкретні приклади, які допомагають оцінити рівень актуальності проблеми та її вплив на практику.

Розділ 3. Практична частина присвячена розробці та впровадженню конкретних рекомендацій чи інструментів для вирішення проблеми. У цьому розділі пропонуються нові методики, практичні завдання або інші рішення, що сприяють досягненню мети дослідження, а також оцінюється їх ефективність.

До кожного розділу основної частини подаються стислі висновки, які відображають основні ідеї та результати, отримані на конкретному етапі дослідження. Усі розділи взаємопов'язані та формують цілісну структуру роботи, забезпечуючи її логічну послідовність.

У **Висновках** підсумовується виконана робота, узагальнюються ключові спостереження та оцінюються результати, отримані в процесі дослідження. Також надаються рекомендації щодо їх практичного застосування. Демонструється, наскільки вдалося досягти поставленої мети та виконати завдання дослідження.

Спочатку коротко аналізується стан вивчення питання, а далі описуються методи, за допомогою яких вирішувалися поставлені завдання. У висновках акцентується увага на позитивних результатах, отриманих під час вивчення теми, виявлених недоліках та визначаються можливості для подальших досліджень. Також подаються стислі рекомендації, які можуть бути корисними для подальшої роботи над проблемою.

Список використаних джерел – це перелік літератури, документів, наукових статей, інтернет-ресурсів та інших матеріалів, які були використані під час виконання курсової

роботи. Він є невід'ємною частиною дослідження і слугує підтвердженням того, що автор спирався на достовірні джерела інформації. Його мета – забезпечити прозорість дослідження, дати можливість перевірити інформацію та продемонструвати широту і якість опрацьованого матеріалу.

У списку зазначаються всі цитовані та згадані джерела, зокрема:

- наукові праці (монографії, статті, збірники);
- законодавчі акти або офіційні документи;
- підручники, навчальні посібники;
- електронні ресурси, якщо вони використовувалися.

Список оформлюється відповідно до стандартів бібліотечної та видавничої справи (Додаток Ж). Кількість джерел у списку – до 40 позицій, серед них мінімум 2 – наукові праці іноземних дослідників. У списку використаних джерел наводять тільки ті джерела, які дійсно використані автором при виконанні роботи. Перелік використаної літератури має бути сформований в алфавітному порядку, виходячи з першої букви прізвища автора, назви нормативно-правового акту чи іншого джерела. Джерела описуються тією мовою, якою вони створені. Спочатку подаються праці, написані мовами з кириличною графікою, а потім – з латинською графікою. Покликання на державні документи є невід'ємною складовою курсової роботи, оскільки вони забезпечують обґрунтованість дослідження, його відповідність національним стандартам і актуальним вимогам освітньої політики.

Заборонено використовувати джерела, написані мовою країни-агресора.

Додатки у курсовій роботі – це частина роботи, яка містить додаткові матеріали, що доповнюють основний текст, але через великий обсяг або специфічність не включені безпосередньо до основної частини. Вони розміщуються після списку використаних джерел і є важливим елементом, оскільки

надають можливість більш детально ознайомитися з результатами дослідження.

До додатків можуть входити:

- таблиці, графіки, діаграми, які ілюструють результати аналізу;
- анкети, опитувальники, протоколи експериментів;
- математичні розрахунки або їхні деталі;
- схеми, карти, креслення;
- текстові матеріали (фрагменти документів, методичні розробки тощо).

Кожен додаток оформлюється окремо, має свій заголовок і маркується літерами (наприклад, Додаток А, Додаток Б) у порядку їхньої появи в тексті. В тексті роботи обов'язково даються посилання на відповідні додатки.

Додатки слугують для детальнішого розкриття окремих аспектів роботи, але при цьому не перевантажують основний текст деталями.

ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Оформлення курсової роботи є важливим етапом, який забезпечує структурованість, зрозумілість і відповідність роботи встановленим вимогам. Робота має бути виконана згідно з чинними стандартами, що регулюють стиль та оформлення наукових текстів.

Курсова робота фахового молодшого бакалавра – загальним обсягом 40–50 сторінок обов'язково має містити власне емпіричне дослідження автора з використанням мінімум двох методик.

Оптимальний загальний обсяг роботи складає: вступ і висновки *до 10 % від обсягу роботи, розділ I – 20 %, розділ II – до 40 %, розділ III – 25 % від обсягу роботи, список використаних джерел – 5 %*. Важливо також забезпечити рівномірну структуру основного змісту роботи.

Вступ – до 3 сторінок

Розділ I – до 8 сторінок

Розділ II – до 16 сторінок

Розділ III – до 10 сторінок

Висновки – до 3 сторінок

Список використаних джерел – до 3 сторінок

Курсову роботу виконують комп'ютерним способом і оформлюють на білих аркушах формату А4 (210 x 297 мм) на одній сторінці через 1,5 міжрядкових інтервали, 14 кеглем шрифту Times New Roman. Розміри полів: ліве – 25 мм, праве – 10 мм, верхнє і нижнє – по 20 мм. Формат тексту: вирівнювання по ширині, без переносів, абзац – відступ 1,25 мм, щільність тексту – 100 %.

Курсову роботу пишуть державною (українською) мовою та подають до захисту в переплетеному вигляді. Її текст має бути лаконічним, чітким і логічно структурованим. Виклад матеріалу

здійснюється відповідно до норм сучасної української літературної мови з дотриманням вимог наукового стилю.

Кожну структурну частину роботи розпочинають з нової сторінки. Заголовки структурних частин роботи «**ЗМІСТ**», «**ВСТУП**», «**РОЗДІЛ**», «**ВИСНОВКИ**», «**СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**», «**ДОДАТКИ**» друкують великими літерами, напівжирним, з вирівнюванням по центру без крапки в кінці. Відстань між заголовком та текстом має бути не менше двох рядків (Додаток 3).

Основний текст оформляється без використання оригінальних стилів, бажано уникати підтекстових зносок; він має бути ретельно вичитаний, не містити прихованого тексту та тексту, розміченого кольорами. По тексту використовуються однакові лапки (« ») та апостроф (').

Розділи і підрозділи повинні мати **заголовки**. Заголовки підрозділів друкують на окремому рядку маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Не можна розміщувати заголовок у нижній частині сторінки, якщо після нього залишається один рядок тексту. У заголовках розділів і підрозділів не використовують абрєвіатури. Розділи та підрозділи нумерують арабськими цифрами без знака №.

Нумерація сторінок здійснюється наскрізно арабськими цифрами без знака №. Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті без крапки. Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який враховується до загальної нумерації сторінок, але номер сторінки на ньому не ставиться. На другій сторінці розміщують зміст. З третьої сторінки починається викладення вступу.

Такі структурні частини роботи, як **зміст**, **перелік умовних позначень**, **вступ**, **висновки**, **список використаних джерел** не мають порядкового номера. Всі аркуші, на яких

розміщені ці структурні частини курсової роботи, нумерують звичайно. Не нумерують лише їх заголовки, тобто *не можна друкувати*: «1. ВСТУП» або «Розділ 6. ВИСНОВКИ». Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу.

Номер підрозділу складається з номера розділу та порядкового номера підрозділу, розділених крапкою, наприклад: 2.3. (третій підрозділ другого розділу). У кінці номера підрозділу ставимо крапку. Потім у тому ж рядку друкують заголовок підрозділу.

Цінність курсової роботи значно підвищується, якщо виконавець використовує таблиці та ілюстрації, технічні рисунки, схеми, графіки, діаграми тощо. Їх розміщують після першого згадування про них у тексті таким чином, щоб можна було читати без повороту переплетеного блоку курсової роботи, або ж на наступній сторінці. Ілюстрації й таблиці, які розміщені на окремих сторінках роботи, враховують до загальної нумерації сторінок. Однак якщо ілюстрація займає цілу сторінку, доцільно винести її у додатки до курсової роботи.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» (у тому числі графіки, діаграми, схеми) і нумерують послідовно в межах розділу, окрім ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставлять крапку. Наприклад: Рис. 1.2. (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назву й пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією. Якщо в розділі подано одну ілюстрацію, то її нумерують за загальними правилами.

Обов'язковим атрибутом ілюстрації є інформація про джерело. Якщо автор курсової роботи сформулював схему чи діаграму самостійно, то після його назви потрібно вказати знак (*) і написати: «*Складено автором самостійно» або ж «*Складено автором за [Номер джерела зі списку літератури]».

Якщо здобувачем освіти запозичена готова ілюстрація з літературного джерела, то після значка (*) потрібно написати: «*Джерело: [Номер джерела зі списку літератури та сторінки]». Підпис доцільно подати, використовуючи кегль 12 (Додаток И).

Цифровий матеріал, як правило, оформляють у вигляді таблиць. Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею симетрично до тексту. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери. Назву не підкреслюють. Заголовки граф мають починатися з великих літер, підзаголовки – з маленьких, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих, якщо вони є самостійними.

Таблиці нумерують арабськими цифрами послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках). У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням номера (Додаток К). Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставлять крапку, наприклад: «Таблиця 2.1» (перша таблиця другого розділу). Крапка після останньої цифри номера таблиці не ставиться (2.1). Назву таблиці друкують з великої літери, без крапки в кінці. Заголовки граф пишуться з великої літери, крапка після них не ставиться. При перенесенні частини таблиці на наступну сторінку, над нею необхідно писати «Продовження табл.» і вказати номер, наприклад: «Продовження табл. 2.1». Неприпустимо розривати між сторінками назву таблиці та її основну частину. Таблицю з великою кількістю граф можна ділити на частини і розміщувати одну частину під іншою в межах однієї сторінки. Текст у таблиці друкують зазвичай 12 кеглем із одинарним інтервалом. Якщо цифрові або інші дані не подають, то в ньому ставлять прочерк.

Посилання на таблиці та ілюстрації не варто оформлювати як самостійні фрази, в яких лише повторюється те, що міститься у підписі. У тому місці, де викладається тема, пов'язана з таблицею чи ілюстрацією, і на якій потрібно

зосередити увагу читача, розміщують посилання у вигляді виразу у круглих дужках «(табл. 1)» або зворот типу: «...як це видно з рис. 1».

Під час виконання курсової роботи здобувач має наводити покликання на цитовану літературу або на джерела, з яких взяті ідеї, висновки чи питання, що стали основою дослідження. Рекомендується використовувати останні (за часом публікації) видання.

Цитата – це дослівний виклад уривка оригінального тексту, який містить суттєві думки автора, важливі факти, статистичні матеріали.

Призначення цитат різне: одні розраховані на емоції; інші звернені до свідомості, переконують за допомогою наведеного фактичного матеріалу; є такі, що спираються на авторитет джерела (моя думка правильна, тому що такої самої думки дотримується всім відома людина, авторитет якої незаперечний).

Цитування – пряме використання першоджерела з покликанням на нього.

Пряме цитування – дослівне цитування автора.

Непряме цитування – виклад думок, ідей автора своїми словами, використовуючи *перефразування* та *узагальнення*.

Дієслова, що використовують при цитуванні авторів:
акцентувати, аналізувати, вбачати, вважати, висвітлювати, висловлювати міркування, давати оцінку, доводити, досліджувати, доходити висновку, зазначати, зауважувати, ілюструвати, інтерпретувати, констатувати, називати, наголошувати, обґрунтовувати, окреслювати, описувати, підкреслювати, поділяти погляди, пояснювати, простежувати, розглядати, стверджувати, узагальнювати, характеризувати та ін.

Основні правила цитування

1. Цитувати потрібно в усіх випадках, коли в роботі використовуються дані, взяті зі сторонніх джерел, а не отримані або створені безпосередньо автором.

2. Цитата, введена до тексту роботи, має бути нерозривно пов'язана з ним, слугувати доказом, підтвердженням висунутих положень або ж бути основою для викладу інших, відмінних поглядів чи процитованої для дискусії.

3. Як пряма, так і непряма цитата вимагає покликання на джерело. Рекомендовані внутрішньотекстові покликання у квадратних дужках на кшталт [1, с. 231], де перша цифра – номер джерела за списком використаних джерел, друга – цитована сторінка. Покликання ставиться після цитованого фрагмента.

Приклади цитувань

1) Цитата подається повністю після слів того, хто цитує.

ПРИКЛАД:

Дослідниця Ю. Великдан зазначає: «Сучасні інформаційні засоби є ключовим елементом в освітньому процесі, особливо коли йдеться про формування цифрової компетентності учнів» [1, с. 231].

2) Цитата подається повністю перед словами того, хто цитує.

ПРИКЛАД:

«Сучасні інформаційні засоби є ключовим елементом в освітньому процесі, особливо коли йдеться про формування цифрової компетентності учнів», – зазначає дослідниця Ю. Великдан [1, с. 231].

3) Цитата подається повністю, але розривається словами того, хто цитує.

ПРИКЛАД:

«Сучасні інформаційні засоби є ключовим елементом в освітньому процесі, – зазначає дослідниця Ю. Великдан, – особливо коли йдеться про формування цифрової компетентності учнів» [1, с. 231].

4) Цитата подається у вигляді окремих слів, узятих з одного речення автора зі зміненим відмінюванням таких слів.

ПРИКЛАД:

На думку дослідниці Ю. Великдан, ключовим елементом освітнього процесу є сучасні інформаційні засоби, особливо у контексті «формування цифрової компетентності учнів» [1, с. 231].

Джерело

1. Великдан Ю. В. Формування цифрової компетентності учнів засобами інноваційних платформ та мобільних додатків на уроках технологій та інформатики. *Перспективи та інновації науки. Сер.: «Педагогіка», «Психологія», «Медицина»*. 2024. № 11 (45). С. 227–237. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-11\(45\)-227-237](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-11(45)-227-237)

4. Цитуючи чужі вислови, необхідно пам'ятати, що надмірне цитування вказує на несамостійність мислення, справляє враження компіляції, а недостатнє – знижує наукову цінність викладеного матеріалу.

5. При цитуванні не варто покладатися на власну пам'ять, а обов'язково перевіряти цитований текст, звіряти його з оригіналом.

6. Помилковим вважається цитування, що вказує на джерело, де такої інформації немає.

7. Неприпустима і фальсифікація – підробка або зміна вихідних даних із метою доведення правильності висновку

(гіпотези тощо), а також умисне використання неправдивих даних.

8. За обсягом цитата має бути такою, щоб її зміст був зрозумілий. Коротку цитату треба пояснити своїми словами.

9. Для цитування зазвичай беруть уривок, який містить логічно завершену думку: просте чи складне речення, декілька речень. Можна цитувати частину речення або окреме словосполучення, слово. Довжина цитати, як правило, не перевищує 6–7 рядків.

10. Текст, який цитується, береться в лапки. Цитати, що графічно відрізняються від основного тексту, у лапки не беруться. Йдеться про цитати, надруковані іншим шрифтом, курсивом, взяті з вірша зі збереженням поділу на рядки, цитати-епіграфи тощо. Без лапок подаються також непрямі цитати.

11. При прямому цитуванні необхідно дотримуватись обраної автором граматичної форми й особливостей авторського написання (наприклад, розрядкою, з підкресленням, великими літерами тощо). Зміна відмінкової форми слова в цитаті порівняно з першоджерелом можлива тоді, коли цитують окремі слова або словосполучення.

12. При непрямому цитуванні (перепразуванні, переказі думок автора своїми словами) слід бути гранично точним у відтворенні змісту тексту, давати відповідне покликання на джерело. У непрямій цитаті можлива зміна словоформ чи відмінків певних слів, така цитата подається без лапок.

13. Текст цитати з давнього джерела зазвичай виправляють відповідно до чинних норм орфографії та пунктуації, зберігаючи тільки індивідуальні особливості орфографії та пунктуації автора. Явні помилки або виправляють, або не виправляють, зазначаючи у примітках правильний варіант, виправлене слово, цифру тощо.

14. Не дозволяється об'єднувати в одній цитаті уривки, взяті з різних місць джерела, навіть якщо вони логічно пов'язані

між собою. Кожен такий уривок має оформлятися як окрема цитата.

15. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не беруться в лапки, за винятком тих, які ще не усталилися в науці, викликають полеміку. Їх подають у лапках після виразу «так званий».

16. Допускається скорочення цитати, яке не веде до викривлення думки автора. Місце скорочення має бути позначене трьома крапками або трьома крапками в дужках [...] / <...> на місці пропуску. Вони ставляться в будь-якому місці цитати (на початку, всередині, наприкінці). Якщо перед пропущеним словом або за ним стояв розділовий знак, його не зберігають.

17. Цитата відтворюється здебільшого мовою основного тексту, а покликання на джерело подається лише мовою оригіналу.

18. Якщо цитується не першоджерело, а інше джерело-посередник, у якому наведено цю цитату, то перед покликанням зазначають: *Цит. за:* (цитується за:) – і покликаються саме на джерело-посередника, звідки взято цитату [*Цит. за: 28, с. 156*].

19. Цитати варто наводити в основній частині роботи, вони можливі у «Вступі», але недоречні у «Висновках».

20. Якщо в цитованому тексті, узятому в лапки, є інші цитування, слова або вислови, що мають уживатися в лапках, доцільно використовувати лапки різної форми:

- зовнішні (кутові лапки, або «лапки-ялинки» («...»);
- внутрішні (“...”).

Наприклад:

I. Забіяка зазначає: «Усі спроби замінити традиційні “класичні” європейські моделі професійного навчання альтернативними, можливо, привабливішими та ефективнішими, не принесли бажаного успіху».

Обов'язково в тексті курсової роботи потрібно давати покликання на кожен цитату, запозичену думку, цифру, приклад того автора, у якого вони запозичені.

Покликання – сукупність бібліографічних відомостей про цитований, розгорнутий або згаданий у тексті документа інший документ, достатній для його загального характеризування, ідентифікування й пошуку.

Покликання в наукометрії допомагають визначити актуальність і значущість публікації, її вплив на розвиток досліджень у певній галузі.

На всі джерела, наведені в списку використаної літератури, обов'язково повинні бути вказівки в тексті. Якщо в тексті подається покликання відразу на декілька джерел, їх номери оформляються через крапку з комою в одних квадратних дужках.

Бібліографічні покликання в курсовій роботі використовують у таких випадках:

- при цитуванні фрагментів тексту, формул, таблиць, ілюстрацій;
- при запозиченні положень, формул, таблиць, ілюстрацій тощо не у вигляді цитати;
- при перефразуванні, недослівному відтворенні фрагмента чужого тексту;
- при аналізі в тексті змісту інших публікацій;
- при необхідності покликання на інші публікації, де матеріал, який підлягає обговоренню, є в більш повному обсязі.

Етику дослідника характеризує наявність покликань, його порядність у ставленні до наукового співтовариства. Відсутність покликання є порушенням авторських прав, а неправильно оформлене покликання розглядається як серйозна помилка.

Додатки оформляють як продовження роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи в тексті роботи.

У додатках вміщують матеріал, який:

- є необхідним для повноти курсової роботи, але включення його до основної частини наукової роботи може змінити впорядковане і логічне уявлення про дослідження;
- не може бути розміщений в основній частині курсової роботи через великий обсяг або способи його відтворення.

У додатки можуть бути включені:

- додаткові ілюстрації або таблиці;
- матеріали, які через великий обсяг, специфіку викладення або форму подання не можуть бути внесені до основної частини (оригінали фотографій, формули, розрахунки, опис комп'ютерних програм, розроблених у процесі виконання роботи тощо).

Кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки. На початку тексту додатків великими літерами жирно, посередині рядка пишеться слово ДОДАТКИ. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Праворуч над заголовком малими літерами з першої великої жирно друкується слово «Додаток ...» і велика літера, що позначає додаток.

Додатки позначають великими літерами української абетки, за винятком літер **Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь**, наприклад: «Додаток А», «Додаток Б».

Текст додатка, за необхідності, може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад, А.2 – другий розділ додатка А; В.3.1 – перший підрозділ третього розділу додатка В. Ілюстрації, таблиці та формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: Рис. Д.1.2. (другий рисунок першого розділу додатка Д); формула (А.1) – перша формула додатка А.

ПРОЦЕДУРА ДОПУСКУ І ПРОВЕДЕННЯ ЗАХИСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Підготовка до захисту курсової роботи є важливим етапом у завершенні дослідження, оскільки саме під час захисту здобувач має продемонструвати рівень засвоєних знань, здатність до наукового аналізу, логічного мислення та вміння презентувати результати власної роботи.

Не пізніше ніж за три тижні до захисту курсову роботу подають науковому керівникові для перевірки її змісту та структури, відповідності принципам академічної доброчесності та внесення необхідних коригувань.

Курсові роботи, які за оцінкою наукового керівника відповідають вимогам і заслуговують на позитивну оцінку, допускають до захисту. Роботи, які за попередньою оцінкою наукового керівника не відповідають необхідним критеріям, до захисту не допускаються та повертаються здобувачеві для доопрацювання.

Курсову роботу подають у двох форматах: друкованому та електронному. Електронна версія, оформлена суцільним файлом, повинна повністю відповідати друкованому примірнику й передається для перевірки на оригінальність (див. розділ «Політика освітнього компонента»).

Захист курсових робіт проводиться публічно (у присутності здобувачів групи та інших зацікавлених осіб) до початку заліково-екзаменаційної сесії згідно з розкладом перед екзаменаційною комісією, до складу якої входять не менше трьох викладачів циклової комісії, включаючи керівника курсової роботи.

Процедура захисту передбачає такі етапи:

1) доповідь здобувача, в якій представлено основний зміст роботи, зокрема предмет дослідження, ключові результати та висновки;

2) запитання до автора від членів комісії та інших осіб, присутніх на захисті;

3) відповіді здобувача на поставлені запитання, які мають бути лаконічними та змістовними;

4) виступ керівника курсової роботи, в якому оцінюється якість виконаної роботи, рівень самостійності здобувача та відповідність роботи поставленій темі;

5) прикінцеве слово здобувача, де він може підсумувати основні ідеї своєї роботи або відреагувати на зауваження комісії;

6) рішення комісії, яке ухвалюється під час закритого обговорення, щодо оцінювання роботи.

Захист може супроводжуватися демонстрацією ілюстративних матеріалів, зокрема з використанням мультимедійного обладнання.

Для підготовки виступу здобувач має сформулювати коротку (тривалістю до 10 хвилин) доповідь. Основна увага зосереджується на предметі дослідження, його основних результатах, висновках та можливостях практичного застосування.

Після завершення захисту комісія проводить закрите засідання для обговорення та прийняття рішення про оцінку роботи. Результати оголошуються публічно у присутності здобувачів освіти.

У разі незгоди з оцінкою здобувач має право подати усну або письмову заяву комісії в день оголошення результатів. Якщо комісія не змінює свого рішення, здобувач може звернутися до керівництва із заявою про порушення процедури захисту. У разі підтвердження викладених фактів, за розпорядженням

адміністрації, організовується повторний захист із новим складом комісії.

Така процедура забезпечує прозорість, об'єктивність та дотримання академічних стандартів у процесі захисту курсових робіт.

Здобувач не допускається до захисту курсової роботи у випадках: порушення термінів подачі робіт на циклову комісію без поважних причин; грубих порушень академічної доброчесності – керівник курсової роботи повідомляє про такий факт голову циклової комісії, після чого приймається спільне рішення про допуск курсової роботи до захисту. В обох випадках вважається, що здобувач має академічну заборгованість з курсової роботи. Йому виставляється незадовільна оцінка й рішенням циклової комісії пропонується доопрацювання даної теми, яку здобувач повинен доопрацювати та захистити у встановлений в коледжі термін ліквідації академічної заборгованості. В інших випадках (хвороба, відрадження тощо) здобувач має право на продовження термінів семестрового контролю.

ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Оцінка захисту курсової роботи є комплексним показником, який базується на результатах розгляду курсової роботи як завершеного та оформленого дослідження і демонстрації професійних здібностей здобувача під час її захисту. Оцінку за курсову роботу виставляють на титульному аркуші та засвідчують підписом наукового керівника і членів комісії.

Оцінку за курсову роботу формують дві оцінювальні складові і визначають згідно з вимогами до написання і захисту курсової роботи:

- ✓ перша складова – оцінювання якості виконання роботи та дотримання графіку її виконання;
- ✓ друга складова – оцінювання якості захисту курсової роботи – ступінь володіння матеріалом, аргументованість рішень, вміння захищати свої погляди тощо.

При оцінюванні курсової роботи враховується:

- 1) якість самої роботи як завершеного дослідження;
- 2) виступ здобувача;
- 3) відповіді на запитання членів комісії;
- 4) оцінки його роботи відповідно до рекомендацій керівника.

Можуть бути враховані додаткові показники: виступ на студентській науковій конференції на тему курсової роботи, наявність публікацій у студентському науковому збірнику.

Таблиця 1

**Параметри оцінювання щодо змісту та структури
курсової роботи**

№	Параметри оцінки	Макс. кількість балів
1	Актуальність теми, відповідність об'єкта і предмета дослідження темі й меті роботи.	0,3
2	Структура роботи, наявність необхідних структурних елементів, зокрема й у вступі.	0,3
3	Правильність оформлення списку використаних джерел (порядок розміщення, повнота, сучасність, відсутність помилок).	0,3
4	Наявність, якість таблиць та ілюстративних матеріалів (схем, діаграм, графіків) у тексті роботи та відповідність їх оформлення згідно встановлених вимог.	0,3
5	Правильність оформлення курсової роботи (нумерація сторінок, оформлення титульного аркуша, дотримання вимог до розміру полів, шрифту, міжрядкового інтервалу та ін.), відсутність редакційних помилок.	0,4
6	Якість і глибина теоретико-методологічного аналізу проблеми. Наявність та якість критичного огляду літературних джерел. Наявність наукової полеміки. Етика цитування (наявність посилань на літературні джерела). Самостійність суджень і викладу матеріалу (наявність формулювання власної думки здобувача – автора курсової роботи).	0,4
7	Наявність аналізу зарубіжного досвіду та його використання при розробці пропозицій.	0,3
8	Повнота і відповідність висновків змісту та завданням курсової роботи.	0,4
9	Дотримання принципів академічної доброчесності.	0,3
<i>Разом</i>		3

Під час виступу комісія враховує:

- уміння чітко й логічно викласти мету дослідження, його актуальність, основні результати та висновки;
- рівень володіння педагогічною термінологією;
- знання основних педагогічних концепцій, наукових праць та тенденцій у галузі дослідження;
- вміння використовувати засоби наочного представлення інформації;
- впевненість, логічність і точність відповідей на запитання комісії.

Таблиця 2

Параметри оцінювання щодо захисту курсової роботи

1	Володіння культурою презентації, в тому числі: <ul style="list-style-type: none">– вільне володіння текстом доповіді, вміння чітко, вільно та зрозуміло висловлюватися, наявність у структурі доповіді всіх належних елементів: вітання, представлення тощо;– обґрунтування актуальності, мети, завдань курсової роботи;– якість викладення теоретичних, проблемних, аналітичних та рекомендаційних аспектів роботи.	1
2	Вміння стисло (в межах регламенту), послідовно й чітко викласти сутність і результати дослідження.	0,5
3	Компетентність у відповідях на запитання при захисті результатів дослідження.	0,5
<i>Разом</i>		2

Варто пам'ятати, що висока якість виконаної курсової роботи не є гарантією її високої оцінки, оскільки оцінка може бути зниженою через некваліфікований захист.

Критерії оцінювання курсової роботи

«Відмінно» – чітке обґрунтування актуальності теми курсової роботи. Логічна і послідовна структура викладення матеріалу. Високий рівень володіння педагогічною термінологією. Чітка систематизація отриманих результатів дослідження. Переконливість і обґрунтованість висновків, практичних рекомендацій. Високий рівень демонстрації практичних умінь у доборі методик, прийомів та інструментів роботи. Якісно виконані педагогічні розробки. Дотримання правил оформлення, логічності та стислості під час захисту роботи. Повні та вичерпні відповіді на запитання під час публічного захисту. Відсутність порушень академічної доброчесності та мовних норм.

«Добре» – достатньо обґрунтовано актуальність теми. Логічна структура матеріалу з незначними недоліками. Належний рівень володіння педагогічною термінологією. Результати дослідження систематизовано, але трапляється недостатня обґрунтованість висновків або практичних рекомендацій. Якість педагогічних розробок належна. Під час захисту трапляються окремі неточності або стилістичні огріхи, які не є суттєвими. Дотримання принципів академічної доброчесності.

«Задовільно» – актуальність теми обґрунтовано недостатньо. Низький науково-теоретичний рівень роботи. Недостатнє систематизування отриманих результатів. Непереконливі висновки або відсутність практичних рекомендацій. Посередній рівень використання педагогічної термінології. Якість розробок потребує доопрацювання. Відповіді під час захисту неповні або невпевнені. Порушення норм оформлення роботи та мовних вимог.

«Незадовільно» – представлена робота не відповідає вимогам щодо змісту й оформлення. Здобувач не здатен захистити роботу через низький рівень підготовки та відсутність аргументованості. Необхідне суттєве доопрацювання.

Оцінка за курсову роботу може бути знижена за таких умов:

Таблиця 4

Умови зниження оцінки за курсову роботу

1. Недоліки в оформленні	<ul style="list-style-type: none">✓ Відсутність будь-якої складової у структурі роботи.✓ Недотримання вимог щодо оформлення.✓ Друкарські, граматичні та стилістичні помилки.✓ Відсутність авторського інтерпретування змісту таблиць і графіків.✓ Бібліографічний опис у списку використаних джерел наведено довільно, без дотримання вимог.✓ Помилки в посиланнях і цитуванні (цитування очевидного та загальновідомого, перецитування; посилання на неавторитетних осіб або осіб, що посилаються на інших без зазначення першоджерела тощо).✓ Наявність у бібліографічному описі робіт, на які немає посилань у роботі або які в ній не згадувались.✓ Неправильне формування й оформлення бібліографічних списків (переважання електронних ресурсів у списку, використання різних способів оформлення бібліографії, розміщення іншомовних джерел на початку бібліографічного списку, подання джерел, записаних латиницею, за абеткою разом із джерелами, записаними кирилицею тощо).✓ Створення мозаїки із чужих цитат.✓ Повтори інформації.✓ Обсяг роботи не відповідає вимогам.
2. Недоліки змісту	<ul style="list-style-type: none">✓ Неповне розкриття теми.✓ Зміст розділів не відповідає темі або не

	стосується досліджуваних питань.
3. Недоліки вступу	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Багатослівність у висвітленні актуальності теми без чіткого визначення проблеми. ✓ Мета дослідження не пов'язана з проблемою, сформульована абстрактно і не відбиває специфіки об'єкта і предмета дослідження. ✓ Об'єкт і предмет дослідження не співвідносяться як загальне й часткове.
4. Недоліки теоретичної частини	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Наявність фактичних помилок. ✓ Використання застарілих або неактуальних джерел. ✓ Відсутність згадування важливих джерел, що стосуються розв'язання проблеми (зокрема, опублікованих за останні 5 років). ✓ Відсутність аналізу сучасних зарубіжних і вітчизняних праць. ✓ Недостатня зв'язність між теоретичною та практичною частинами. ✓ Використання великих фрагментів чужих текстів без указівки на їх джерела.
5. Недоліки практичної частини	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Використання методик без належного опису або покликань на джерела. ✓ Недостатнє інтерпретування отриманих результатів. ✓ Роботу побудовано на основі чужої методики, модифікованої та скороченої автором курсової без перевірки якості модифікації і скорочень. ✓ «Ігнорування науковою скромністю» (вживання займенника «Я»).
6. Недоліки висновків	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Висновки не співвідносяться із завданнями роботи. ✓ Висновки неконкретні та описові. ✓ Висновки не відображають результатів

	<p>дослідження.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Формулювання висновків є дослівним дублюванням фрагментів основної частини дослідження. ✓ Розміщення у висновках нової інформації, яка не була висвітлена в основній частині роботи. ✓ Висновки не мають узагальненого характеру. ✓ Непропорційність обсягу висновків відносно інших складників роботи: стислість або надмірна розлогість. ✓ Наявність у висновках цитат і результатів чужих досліджень.
7. Порушення етичних норм	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Використання чужих даних без посилань. ✓ Невиправдане розкриття анонімності учасників дослідження.
8. Недотримання організаційних вимог	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Несвочасна підготовка роботи до захисту. ✓ Недотримання графіку виконання курсової роботи.

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ

1. Інноваційні підходи до організації навчання у закладах освіти.
2. Використання сучасних педагогічних технологій як інновації в сучасній освіті.
3. Мотивація здобувачів освіти до навчання за допомогою цифрових технологій.
4. Використання цифрових інструментів для підвищення академічної успішності здобувачів.
5. Переваги й виклики дистанційного навчання у сучасній освіті.
6. Особливості організації дистанційного навчання в умовах цифровізації професійної освіти.
7. Роль штучного інтелекту у формуванні навчального контенту.
8. Інтерактивні методи навчання із застосуванням цифрових технологій.
9. Педагогічні технології використання цифрових інструментів у процесі навчання.
10. Організація інклюзивного навчання за допомогою цифрових технологій.
11. Використання цифрових інструментів для планування педагогічної діяльності.
12. Методи профілактики цифрової залежності серед підлітків.
13. Формування педагогічної взаємодії в умовах інклюзивного навчання.
14. Методи формування академічної доброчесності у сучасному закладі освіти.
15. Педагогічні стратегії запобігання академічній недоброчесності.

16. Педагогічні стратегії підвищення цифрової грамотності здобувачів.
17. Використання технологій штучного інтелекту для підтримки інклюзивної освіти.
18. Цифрові помічники в роботі педагога.
19. Формування основ етичної культури здобувачів освіти.
20. Педагогічні конфлікти: причини виникнення, шляхи попередження і подолання.
21. Педагогічне управління конфліктною поведінкою здобувачів освіти.
22. Особливості впровадження інтерактивного навчання в освітній процес.
23. Педагогічні умови формування інформаційної культури у здобувачів освіти.
24. Інклюзивна педагогіка: використання цифрових технологій у навчанні.
25. Професійно-педагогічне спілкування як наука та мистецтво.
26. Шляхи формування позитивного іміджу сучасного педагога.
27. Педагогічні умови попередження негативного впливу Інтернет-мережі.
28. Тренінг як інноваційна форма педагогічної роботи.
29. Педагогічні засади розвитку національної ідентичності в освітньому середовищі.
30. Формування громадянської свідомості здобувачів у процесі національно-патріотичного виховання.
31. Роль педагогіки у формуванні креативного мислення здобувачів освіти.
32. Педагогічні засоби подолання тривожності у здобувачів під час навчання.
33. Медіапедагогіка як засіб формування інформаційної грамотності здобувачів.

34. Інформаційна гігієна в умовах цифрової освіти: роль педагога у формуванні навичок медіаграмотності.
35. Методика розвитку інформаційної грамотності та навичок критичного аналізу інформації.
36. Формування критичного мислення у здобувачів як ключова компетентність сучасної освіти.
37. Переваги використання гейміфікації в освітньому процесі.
38. Формування толерантності у здобувачів освіти через педагогічну взаємодію.
39. Педагогічні засоби формування позитивного ставлення до навчання.
40. Використання ігрових методів в освітньому процесі (на прикладі конкретного закладу).
41. Профілактика булінгу у системі роботи педагога закладу освіти.
42. Гендерні особливості в поведінці і діяльності здобувачів у закладі освіти.
43. Формування комунікативної компетентності здобувачів освіти в педагогічному процесі.
44. Емоційне вигорання у здобувачів освіти: педагогічні стратегії запобігання.
45. Значення педагогіки у формуванні здорового способу життя здобувачів освіти.
46. Роль педагогіки у формуванні екологічної свідомості сучасної молоді.
47. Педагогічні інновації у розвитку міжкультурної компетентності здобувачів освіти.
48. Застосування цифрових технологій для підтримки творчого навчання.
49. Роль педагогіки у формуванні соціальної відповідальності у здобувачів.

50. Педагогічні підходи до виховання лідерських якостей у здобувачів освіти.
51. Використання сучасних педагогічних технологій у розвитку проєктної діяльності здобувачів освіти.
52. Роль цифрових інструментів у плануванні освітнього процесу.
53. Економічне виховання як основа підготовки здобувачів закладу освіти до самостійного життя.
54. Роль невербальних засобів спілкування в діяльності педагога професійного навчання.
55. Впровадження інтерактивних технологій навчання в закладі освіти (на прикладі конкретного закладу).
56. Впровадження інноваційних технологій навчання в закладі освіти (на прикладі конкретного закладу).
57. Індивідуалізація освітнього процесу закладу освіти (на прикладі конкретного закладу).
58. Використання ігрових технологій в освітньому процесі закладу освіти.
59. Роль педагога в організації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти.
60. Аналіз впровадження хмарних технологій в організації освітнього процесу.
61. Формування цифрового етикету у підлітковому середовищі через психологічні тренінги.
62. Система роботи педагога щодо формування здорового способу життя здобувачів освіти.
63. Особливості впровадження здоров'язберігаючого навчання в закладі освіти (на прикладі конкретного закладу).
64. Проблема мотивації здобувачів до навчання: сучасні педагогічні стратегії.
65. Інформаційно-комунікаційні технології як засіб оптимізації освітнього процесу.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Академічне письмо та доброчесність : навч.-метод. посіб. / автори-укладачі : Ірина Насмінчук, Лариса Громик. Кам'янець-Подільський : ЗВО «ПДУ», 2024. 256 с. URL: <http://surl.li/ivcwhx>
2. Білоусова Т. П. Основи наукових досліджень : навч. посіб. для аудиторної, самостійної, індивідуальної роботи та дистанційного навчання. 2-ге вид., переробл. і допов. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. 208 с. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/handle/123456789/7205>
3. Грищенко С. В. Основи соціально-педагогічних досліджень: методичні рекомендації для студентів IV курсу психолого-педагогічного факультету Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (спеціальність 231 «Соціальна робота»). Денна, заочна форма навчання. Чернігів : НУЧК, 2019. 22 с.
4. Закон України: Про освіту. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
5. Закон України: Про фахову передвищу освіту. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>
6. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. ДСТУ 8302:2015 [Чинний від 2016-07-01]. Вид. офіц. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2015. 20 с. URL: <https://library.khntusg.com.ua/sites/default/files/2021-11/dstu-8302-2015.pdf>
7. Кодекс академічної доброчесності Навчально-реабілітаційного закладу вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут». URL:

<https://kpd.edu.ua/wp-content/uploads/2022/04/Kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf>

8. Курсова робота з методики навчання української мови та української літератури : навч.-метод. посіб. [Електронний ресурс] / укладач А. С. Попович. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2024. 112 с.
9. Курсова робота з педагогіки : методичні основи організації дослідження та орієнтовна тематика : навч.-метод. посіб. / А. А. Сбруєва, М. А. Бойченко (заг. ред.). Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. 227 с.
10. Методичні рекомендації до виконання курсових робіт із дисциплін психолого-педагогічної підготовки / авт.-укл. : Т. О. Дороніна, Н. М. Токарева, В. В. Іванова, С. М. Щербина, Н. М. Макаренко. Кривий Ріг : КДПУ, 2023. 88 с.
11. Оліяр М. П., Русин Г. А., Червінська І. Б. Основи науково-педагогічних досліджень : навч. посіб. Івано-Франківськ, 2013. 214 с.
12. Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут». URL: <https://kpd.edu.ua/wp-content/uploads/2023/11/Polozhennya-pro-komisiyu-z-pytan-etyky-ta-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf>
13. Положення про організацію освітнього процесу у Відокремленому структурному підрозділі Кам'янець-Подільський фаховий коледж НРЗВО «Кам'янець-подільський державний інститут». URL: <https://kpd.edu.ua/wp-content/uploads/2022/05/Polozhennya-pro-organizatsiyu-osvitnogo-protsesu-FMB.pdf>
14. Положення про систему запобігання плагіату в академічних текстах працівників та здобувачів вищої/фахової передвищої освіти НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут» та Відокремленого структурного підрозділу

Кам'янець-Подільський фаховий коледж НРЗВО
«Кам'янець-Подільський державний інститут». URL:
<https://kpdi.edu.ua/wp-content/uploads/2023/03/Polozhennya-pro-systemu-zapobigannya-plagiatu.pdf>

15. Тріпак М. М. «Вишкіл-практикум» з підготовки курсових робіт та проходження виробничої практики за ОПС фаховий молодший бакалавр : навч.-метод. посіб. / за ред. М. М. Тріпака. Кам'янець- Подільський : ЗУНУ, 2022. 94 с.
16. Шкіцька І. Ю. Основи академічної доброчесності. Практикум : навч.-метод. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 64 с.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Вісник Національної академії педагогічних наук України.
URL: <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal>
2. Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького університету. Сер.: педагогічні науки. URL: <http://ped-ejournal.cdu.edu.ua/index>
3. Вісник Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка. Сер.: педагогічні науки. URL: <http://visnyk.chnpu.edu.ua/>
4. Галіцян О. А. Педагогіка : навч. посіб. для здобувачів освіти першого освітнього рівня (бакалавр) спеціальностей 014 Середня освіта (Математика), 014 Середня освіта (Фізика), 014 Середня освіта (Інформатика). Одеса : Університет Ушинського, 2023. 125 с.
5. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження : «Методологічні поради молодим науковцям». Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2010. 308 с.
6. Декларація про дотримання академічної доброчесності здобувачем вищої освіти НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут». URL: https://kpdi.edu.ua/wp-content/uploads/2022/05/Kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti_dodatok1.pdf
7. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського. URL: <https://dnpb.gov.ua/ua/>
8. Електронна бібліотека НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут». URL: <https://kpdi.edu.ua/biblioteka/>
9. Журнал «Професійна педагогіка». URL: <https://jrnls.ivet.edu.ua/1>
10. Завгородня Т. К., Стражнікова І. В. Методологічні засади педагогічних досліджень : навч.-метод. посіб. Івано-

Франківськ, 2021. 120 с.

11. Збірник наукових праць «Витоки педагогічної майстерності». URL: <http://vytokypedagogmayster.webnode.com.ua/>
12. Збірник наукових праць «Педагогічна освіта: теорія і практика». URL: <http://pedosv.kpnu.edu.ua/>
13. Збірник наукових праць «Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи». URL: <https://pi.iod.gov.ua/>
14. Інформаційне видання «Особлива дитина: навчання і виховання». URL: https://ojs.csnukr.in.ua/index.php/Exceptional_child/issue/archive
15. Ковальчук Л. Моделювання науково-педагогічних досліджень : навч. посіб. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 520 с.
16. Лаппо В. В. Основи педагогічних досліджень : навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ : НАІР, 2016. 284 с.
17. Максимюк С. П. Педагогіка : навч. посіб. Київ : Кондор, 2005. 667 с.
18. Михайлова І. А. Курсова та кваліфікаційна робота: технічне оформлення згідно вимог : електронний посібник. Кам'янець-Подільський : Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-економічний коледж, 2021.
19. Міжнародне електронне наукове фахове видання «Інформаційні технології і засоби навчання». URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt>
20. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Сер.: Педагогічні науки. URL: http://mdu.edu.ua/?page_id=1502
21. Науковий журнал «Педагогічний дискурс». URL: <https://ojs.kgpa.km.ua/index.php/peddiscourse>
22. Науковий журнал «Педагогічний процес: теорія і практика».

- URL: <http://pptp.kubg.edu.ua/numbers.html>
23. Науковий журнал «Педагогічні перспективи». URL: <https://psychoprospects.vnu.edu.ua/index.php/psychoprospects/issue/archive>
 24. Науковий журнал «Український педагогічний журнал». URL: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal>
 25. Науковий журнал «Education: Modern Discourses» («Освіта: сучасні дискурси»). URL: https://emd.naps.gov.ua/index.php/Educ_Mod_discourse/issue/archive
 26. Наукові записки Тернопільського національного університету імені Володимира Гнатюка. Сер.: педагогіка. URL: <http://pedagogica.tnpu.edu.ua/>
 27. Науково-методичний збірник «Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови». URL: <https://spp.org.ua/index.php/journal>
 28. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
 29. Освітній портал України. URL: <https://op.ua/>
 30. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/>
 31. Пихтіна Н. П. Методологія психолого-педагогічних досліджень : навч. посіб. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2023. 315 с.
 32. Потапчук Є. М. Основи психолого-педагогічних досліджень : навч. посіб. / Є. М. Потапчук, О. М. Василенко. Хмельницький : ХНУ, 2017. 160 с.
 33. Сайт Олександра Авраменка. URL: <https://avramenko.com.ua/>
 34. Семенова А. В. Професійна педагогіка : підручник / авт.: А. В. Семенова, О. В. Грабовський, Л. В. Коломієць, О. С. Савельєва, В. Ф. Яні; за заг. ред. А. В. Семенової. Одеса : Бондаренко М. О., 2020. 575 с.

35. Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Є. Методологія науково-педагогічних досліджень : підручник. Рівне : Волинські обереги, 2013. 360 с.
36. Столяренко О. Б., Бабюк Т. Й. Методи психолого-педагогічного дослідження : навч. посіб. Кам'янець-Подільський : ПП «Медобори-2006», 2019. 142 с.
37. Технології професійного розвитку педагогів в умовах формальної і неформальної освіти : практ. посіб. / М. П. Вовк, Г. І. Сотська, Н. О. Філіпчук, Ю. В. Грищенко, С. О. Соломаха, Л. Ю. Султанова, Н. С. Гомеля. Київ : Талком, 2019. 320 с.
38. Фіцула М. М. Педагогіка : навч. посіб. для студентів вищих педагогічних закладів освіти. Київ : Видавничий центр «Академія», 2002. 528 с.

ГЛОСАРІЙ

Абзац – це група тематично й логічно взаємопов'язаних речень, у яких може обговорюватися одна основна думка, висуватися нова теза, продовжуватися висвітлення теми попереднього абзацу з іншого погляду тощо.

Абстрагування (від лат. *abstrahere* – відволікання) – це уявне відвернення від неістотних, другорядних ознак предметів і явищ, зв'язків і відношень між ними та виділення декількох сторін, які цікавлять дослідника.

Авторське право – це галузь цивільного права та права інтелектуальної власності, що регулює відносини, які виникають у зв'язку зі створенням і використанням творів науки, літератури і мистецтва, захищає особисті (немайнові) і майнові права авторів і їхніх правонаступників.

Авторський ́ркуш – одиниця обсягу друкованого твору, що дорівнює 40000 друкованих знаків (літери, цифри, розділові знаки, кожен пробіл між словами тощо).

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів і визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Академічна етика – сукупність морально-етичних норм, правил і принципів, зокрема правил педагогічної етики, академічної доброчесності й ділового етикету, які регулюють міжособистісні відносини учасників освітнього процесу закладів освіти.

Академічна культура – культура закладу освіти, інтелектуально-етична система цінностей, мотивацій, переконань і сприйнятів, які визначають професійну діяльність

в освіті та науці; система цінностей, традицій, норм, правил, зразків поведінки проведення наукового дослідження, способів діяльності, принципів спілкування, що ґрунтується на педагогічно адаптованому досвіді наукової пізнавальної діяльності.

Академічний етикет – дотримання академічної культури, академічної доброчесності, академічної грамотності, академічної відповідальності в конкретних ситуаціях академічної комунікації.

Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства.

Актуальність теми (лат. *actualis* – дієвість) – важливість, суттєве значення, відповідність сучасним потребам певної галузі науки та перспективам її розвитку, практичним завданням відповідної сфери діяльності.

Алгоритм – сукупність операцій, що виконуються в певному, чітко встановленому порядку.

Аналіз (гр. *analysis* – розклад, розчленування) – умовний поділ цілого на частини для глибшого пізнання його окремих рис, властивостей.

Аналогія – міркування, у якому з подібності двох або декількох об'єктів за деякими ознаками робиться висновок про їхню подібність.

Анкета (фр. *enquête*) – впорядкований за змістом і формою набір запитань і висловлювань, оформлений у вигляді опитувального листка.

Анкетування – процес збору первинного матеріалу в соціологічних, педагогічних, демографічних та інших дослідженнях за допомогою анкети.

Анотація (лат. *annotatio* – зауваження, примітка) – коротка узагальнююча характеристика книжки або її частини, статті, рукопису тощо. Вміщує стисло інформацію про зміст праці, відомості про автора та читацьке призначення, деколи – витяги з рецензій або посилання на них, виклад короткої історії твору. Анотації подаються у видавничих проспектах, бібліографічних картках, на звороті титульної сторінки книжки.

Антиплагіатна програма – комп'ютерна програма, яка порівнює текстовий документ із певною сукупністю інших документів та виявляє фрагменти, що одночасно наявні в цих документах.

Апробація (лат. *approbatio*) – оприлюднення результатів дослідження, схвалення, затвердження, що ґрунтується на перевірці, випробуванні. Це може бути участь у наукових конференціях, симпозіумах, нарадах, теоретичних семінарах, засіданнях кафедри, методичних зібраннях та ін.; використання в практиці викладання предмету в школі, під час проведення факультативних (гурткових) занять та ін.

Аргумент (лат. *argumentum*, від *arguo* – показую, виявляю) – логічний довід, що слугує основою доказу.

Бібліографічний опис – це сукупність бібліографічних відомостей про документ, його складову частину чи групу документів, які наведені за певними правилами, є результатом аналітико-синтетичного опрацювання інформації і призначені для ідентифікації інформаційного джерела (автор, назва, місце видання, рік тощо).

Дедукція (лат. *deductio* – виведення) – різновид умовиводів від загального до часткового, коли на основі багатьох окремих конкретних випадків роблять узагальнений висновок щодо всієї сукупності таких випадків.

Дискусія – форма колективного обговорення (публічна суперечка), метою якої є з'ясування і співставлення рівних (протилежних) точок зору заради знаходження істини або

правильного вирішення суперечливого питання (проблеми).

Діспут – публічна суперечка з приводу важливої наукової чи суспільної проблеми, яка відбувається із залученням широкого кола фахівців.

Доступність дослідження – принцип вибору теми дослідження, що позначає облік зовнішнього фактора: наявність і доступність наукової літератури, експериментальної бази, достатність умінь, накопичених дослідником для виконання роботи.

Експеримент – апробація знання досліджуваних явищ у контрольованих або штучно створених умовах.

Заголовок – назва підрозділу друкованого видання.

Завдання дослідження – мінімум запитань, що впливають із аналізу об'єкта під кутом зору поставленої мети; завдання, які потрібно розв'язати для досягнення мети.

Індукція – різновид умовиводу від окремих, часткових фактів і положень до загальних висновків.

Інтерв'ю – це метод збору журналістської інформації, яка базується на вербальній комунікації між інтерв'юером (тим, хто ставить запитання) і респондентом (тим, хто відповідає).

Компіляція (лат. *compilatio* – крадіжка, грабіж, зібрання виписок, документів) – неоригінальна, несамостійна літературна чи наукова праця, зведена на запозиченнях із чужих творів. Компіляційний характер мають науково-популярні твори, деякі види коментарів, словників та ін., що не знижує їхнього значення і необхідності.

Конференція (лат. *conferential* від *conferre* – збирати в одне місце) – зібрання представників наукових організацій для обговорення і вирішення певних питань.

Концепція – система поглядів на що-небудь, основна думка, коли визначаються цілі та завдання дослідження і вказуються шляхи його ведення.

Критерій (гр. *kritēriōn* – засіб судження) – мірило достовірності знань, їхньої відповідності об'єктивній дійсності; ознаки, за якими оцінюється, дефінується чи класифікується щонебудь.

Курсова робота – це самостійне навчально-наукове дослідження здобувачів освіти, яке виконується з певної навчальної дисципліни з метою закріплення, поглиблення та узагальнення знань.

Логіка дослідження – правила, процедура, структура та етапи дослідження.

Логічна помилка – порушення законів логіки: підміна тези, недоведена основа доказу, «коло» в доказі, повторення доказу (тавтологія), визначення невідомого через інше невідоме, визначення через заперечення та ін.

Мета дослідження – це обґрунтоване уявлення про кінцеві або проміжні результати пошуку.

Метод дослідження (гр. *methodos* – шлях дослідження, теорія, вчення) – система прийомів для досягнення поставленої мети; спосіб пізнання, дослідження явищ природи та суспільного життя; сукупність прийомів та операцій теоретичного чи практичного освоєння (пізнання) дійсності; систематизований спосіб досягнення теоретичного чи практичного результату, вирішення проблем чи одержання нової інформації на основі певних регулятивних принципів пізнання і діяльності, усвідомлення особливостей досліджуваної предметної галузі й законів функціонування її об'єктів.

Моделювання – непрямий, опосередкований метод наукового дослідження об'єктів пізнання (безпосереднє вивчення яких неможливе, ускладнене чи недоцільне), який ґрунтується на застосуванні моделі як засобу дослідження.

Наука – сфера людської діяльності, функцією якої є вироблення і теоретична систематизація об'єктивних знань про дійсність. Одна з форм суспільної свідомості.

Наукова новизна – відмінність цього дослідження від інших, попередніх, у вирішенні конкретної наукової проблеми; визначення ступеня новизни.

Наукова тема – завдання наукового характеру, що потребує проведення наукового дослідження.

Наукове дослідження – цілеспрямоване пізнання, результати якого існують у вигляді системи понять, законів і теорій

Науковий факт – подія або явище, що є підставою для висновку або підтвердження. Елемент, який складає основу наукового знання.

Непряме цитування – виклад думок, ідей автора своїми словами, використовуючи перефразування та узагальнення.

Об'єкт дослідження – процес або явище, що породжує (спричиняє) проблемну ситуацію й обране для вивчення.

Обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування.

Опитування – метод збирання первинної інформації шляхом звертання із запитаннями до певної групи людей.

Оригінальність тексту – відсоткове співвідношення обсягу тексту із загальним обсягом роботи, що не збігається з оприлюдненою в інших джерелах інформацією.

Педагогічний експеримент – метод дослідження, при якому проходить активний вплив на педагогічні явища шляхом створення умов, що відповідають меті дослідження.

Плагіат – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору.

План (лат. *planus* – плаский, рівний) – перелік питань, які розглядаються в роботі. Може бути простим і розгорнутим; називним, питальним, тезовим.

Предмет дослідження – найбільш важливі з теоретичної чи практичної точки зору властивості об'єкта, які підлягають вивченню за допомогою певних методів; все те, що знаходиться в межах об'єкта дослідження у певному аспекті розгляду.

Принцип (лат. *principium* – основа, початок) – основне, вихідне положення будь-якої теорії, вчення, науки; провідна ідея, правило діяльності; внутрішній погляд на об'єктивну реальність, що обумовлює норму поведінки.

Проблема (гр. *problēma* – задача, завдання) – велика узагальнена сукупність сформульованих наукових питань, які охоплюють галузь майбутніх досліджень.

Прямé цитува́ння – дослівне цитування автора.

Рерайт – перефразування чужої праці без згадування оригінального автора.

Реферат (лат. *refere* – повідомляти) – короткий виклад у письмовій чи усній формі основного змісту роботи чи низки робіт, які вивчалися, з аналізом запропонованих у них шляхів вирішення певної проблеми.

Самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів.

Список використаних джерел – список бібліографічних покликань на документи, які згадуються в тексті курсової роботи.

Спісування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання.

Спостереження – метод психолого-педагогічних досліджень, що полягає в активному сприйнятті і фіксації поведінки людей з наступною кількісно-якісною обробкою одержаних даних.

Тема дослідження (гр. *thema*) – основний зміст (проблема і питання) наукової роботи, що визначається її кінцевим результатом.

Узагальнення – логічна дія, у процесі якої здійснюється перехід від одиничного до загального. Узагальнення відбувається шляхом абстрагування при утворенні понять, суджень, теорії.

Фабрикація – вигадання даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях.

Фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, які стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень.

Цитата – це дослівний виклад уривка оригінального тексту, який містить суттєві думки автора, важливі факти, статистичні матеріали.

URL – система, що визначає розташування або адресу кожної вебсторінки в мережі Інтернет.

ОСНОВНІ ПОРАДИ ЩОДО ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ ВИКОНАННІ КУРСОВОЇ РОБОТИ

1. Використовуйте виключно свої власні ідеї та дослідження. Переписування або копіювання матеріалів з інших джерел без вказання джерела є порушенням авторських прав та етичних стандартів.

2. Вказуйте всі джерела інформації, які використовуєте у своїй роботі. Це дозволяє уникнути підозр на плагіат та надає можливість перевірити достовірність інформації.

3. Дотримуйтеся правил форматування та структурування курсової роботи. Це дозволяє зробити вашу роботу більш читабельною та професійною.

4. Перевіряйте свою роботу на наявність орфографічних та граматичних помилок. Недолугі помилки можуть підірвати авторитет вашої роботи та зменшити її наукову цінність.

5. Дотримуйтеся встановленого терміну подання курсової роботи. Запізнення може призвести до відмови у прийнятті вашої роботи.

6. Не забувайте про етичні норми під час збору та аналізу даних. Поважайте конфіденційність та приватність осіб, що виконали дослідження.

7. Будьте відкриті до критики та рекомендацій наукового керівника. Це дозволить вам поліпшувати свої наукові навички та досягати кращих результатів у майбутньому.

ТИТУЛЬНА СТОРІНКА КУРСОВОЇ РОБОТИ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВСП КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ
«КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІНСТИТУТ»
Циклова комісія цифрових технологій

КУРСОВА РОБОТА з педагогіки

на тему: _____
назва теми курсової роботи

Виконав (-ла): здобувач (-ка) __ курсу групи __
спеціальності _____

_____ *шифр і назва спеціальності*

_____ *назва програми*

_____ *Ім'я ПРІЗВИЩЕ*

Керівник: _____

_____ *науковий ступінь, учене звання, посада*

_____ *Ім'я ПРІЗВИЩЕ наукового керівника*

Дата захисту «__» _____ 20__ р.

Оцінка _____

Члени комісії:

_____ *підпис*

_____ *Ім'я ПРІЗВИЩЕ*

_____ *підпис*

_____ *Ім'я ПРІЗВИЩЕ*

_____ *підпис*

_____ *Ім'я ПРІЗВИЩЕ*

м. Кам'янець-Подільський, 2025

ВЗІРЕЦЬ ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОЇ СТОРІНКИ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВСП КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ
«КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІНСТИТУТ»
Циклова комісія цифрових технологій

КУРСОВА РОБОТА з педагогіки

на тему: «Формування критичного мислення здобувачів
у процесі вивчення інформатики»

Виконав: здобувач III курсу групи Цт-31
спеціальності 015 Професійна освіта
(за спеціалізаціями)
за спеціалізацією 015.39 Цифрові технології
ОП «Професійна освіта (Цифрові
технології)»
Олег ТКАЧУК

Керівник: кандидат філологічних наук,
доцент, доцент кафедри цифрових,
освітніх та соціо-економічних технологій
Ірина НАСМІНЧУК

Дата захисту «__» _____ 20__ р.
Оцінка _____

Члени комісії:

ОФОРМЛЕННЯ ЗМІСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

ЗМІСТ

ВСТУП
РОЗДІЛ 1. (НАЗВА)
1.1. (Назва)
1.2. (Назва)
Висновки до розділу
РОЗДІЛ 2. (НАЗВА)
2.1. (Назва)
2.2. (Назва)
Висновки до розділу
РОЗДІЛ 3. (НАЗВА)
3.1. (Назва)
3.2. (Назва)
Висновки до розділу
ВИСНОВКИ
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ
ДОДАТКИ

ВЗІРЕЦЬ ОФОРМЛЕННЯ ЗМІСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ	6
1.1. Поняття критичного мислення в педагогіці: сутність і характеристики	6
1.2. Особливості формування критичного мислення у процесі навчання	10
Висновки до розділу	14
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ В НАВЧАННІ	15
2.1. Використання проблемно-орієнтованого навчання для розвитку критичного мислення	15
2.2. Інтерактивні методи і технології у формуванні критичного мислення	22
Висновки до розділу	30
РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНФОРМАТИКИ	31
3.1. Організація педагогічного експерименту: цілі, завдання, етапи	31
3.2. Інтеграція критичного мислення в процес вивчення інформатики	36
Висновки до розділу	40
ВИСНОВКИ	41
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	44
ДОДАТКИ	47

ВЗІРЕЦЬ ВСТУПУ ДО КУРСОВОЇ РОБОТИ

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасна система освіти спрямована на розвиток у здобувачів ключових компетентностей, серед яких критичне мислення займає важливе місце. Умови стрімкого розвитку інформаційного суспільства та постійна динаміка змін у науковій і технічній діяльності вимагають від здобувачів здатності не лише засвоювати знання, а й аналізувати, оцінювати та застосовувати їх у різних ситуаціях. Це особливо важливо в умовах інформаційного перенасичення та необхідності протистояти маніпуляціям.

Вивчення інформатики є ідеальним середовищем для формування критичного мислення. Робота з алгоритмами, розв'язання задач, створення програм, аналіз помилок та побудова логічних зв'язків є ефективними інструментами для розвитку когнітивних навичок здобувачів, які є основними для їхньої успішної адаптації в сучасному світі.

Технологія розвитку критичного мислення як освітня інновація лише нещодавно почала привертати увагу вчених. Це зумовлено тим, що протягом останніх десятиліть наукові дискусії щодо можливості формування критичного мислення у здобувачів освіти були досить неоднозначними. Цей феномен вивчали такі відомі вчені, як Д. Дьюї [4], Д. Клустер [7], М. Ліпман [11], Р. Пауль [17], Д. Халперн [30] та інші. Ідеї розвивального навчання, питання інтелектуального виховання, а також підходи до стимулювання пізнавального інтересу стали основою для подальших досліджень у контексті формування критичного

мислення серед українських науковців, таких як Т. Воропай [3], В. Козир [8], О. Пометун [19], С. Терно [23], О. Тягло [25].

Водночас, дослідження освітнього процесу свідчать, що формуванню критичного мислення під час вивчення інформатики в закладах професійної освіти приділяється недостатньо уваги. Це зумовлює необхідність пошуку ефективних методик, прийомів і педагогічних технологій, які б інтегрували розвиток цієї компетентності в освітній процес. Розробка та впровадження методик формування критичного мислення сприятиме підвищенню якості освіти, розвитку самостійності здобувачів у розв'язанні проблемних задач та їхньої підготовки до життя в сучасному цифровому суспільстві.

Отже, тема дослідження є актуальною як з наукової, так і з практичної точки зору, оскільки спрямована на вирішення одного з основних завдань сучасної педагогіки – розвиток критично мислячої, здатної до самостійного аналізу та ухвалення рішень особистості. Зміни у підходах до навчання, зокрема акцент на компетентнісний підхід, вимагають переосмислення традиційних методів викладання інформатики та інтеграції методик розвитку критичного мислення.

Мета роботи – розробити та обґрунтувати ефективні методики формування критичного мислення здобувачів освіти у процесі вивчення інформатики.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі **завдання**:

- проаналізувати наукову літературу з питань критичного мислення, його сутності та педагогічних засобів розвитку;
- визначити особливості формування критичного мислення у курсі інформатики;

- розробити комплекс методичних рекомендацій та завдань для розвитку критичного мислення здобувачів під час вивчення інформатики;
- провести педагогічний експеримент для перевірки ефективності запропонованих методик.

Об’єкт дослідження – процес вивчення інформатики у закладах професійної освіти.

Предмет – методи, прийоми та умови формування критичного мислення здобувачів у процесі вивчення інформатики.

Під час виконання курсової роботи було використано комплекс методів, які забезпечили об’єктивність та наукову достовірність отриманих результатів:

1. Теоретичні методи:

- *аналіз і синтез* – для вивчення наукової літератури з проблематики критичного мислення та його формування в освітньому процесі;
- *порівняння* – для зіставлення існуючих методик розвитку критичного мислення у різних навчальних дисциплінах;
- *класифікація* – для систематизації педагогічних прийомів і методів, які сприяють формуванню критичного мислення.

2. Емпіричні методи:

- *спостереження* – для фіксації проявів критичного мислення здобувачів під час уроків інформатики;
- *анкетування й опитування* – для збору даних про рівень критичного мислення здобувачів й оцінки їхнього ставлення до використаних методик;
- *експеримент* – для перевірки ефективності розроблених методик у реальному освітньому процесі.

3. Статистичний метод (*метод кількісного та якісного аналізу*) – для оцінки результатів експерименту,

зокрема аналізу успішності здобувачів та їхньої активності під час виконання завдань.

4. Методи педагогічного моделювання:

- *розробка завдань* – для створення вправ, які спрямовані на розвиток критичного мислення;
- *складання дидактичних сценаріїв* – для впровадження методик в освітній процес.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що матеріали дослідження можуть слугувати основою для підготовки освітніх тренінгів, семінарів і майстер-класів для педагогів.

Апробація результатів дослідження здійснена у вигляді виступу на VI Міжнародній науковій студентській конференції «Молодь і науковий прогрес у соціально-економічному та освітньому просторі суспільства» (20–21 листопада 2024 р., м. Кам'янець-Подільський).

Структура та обсяг курсової роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів (кожен із яких містить по два підрозділи), висновків, 40 позицій списку використаних джерел (із них – 2 іноземні) та додатків. Загальний обсяг роботи – 50 сторінок.

**Приклади оформлення бібліографічного опису з
урахуванням Національного стандарту України ДСТУ
8302:2015**

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги	
Один автор	<ol style="list-style-type: none"> 1. Костусяк Н. М. Структура міжрівневих категорій сучасної української мови : монографія. Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. 452 с. 2. Матіос М. Нація. Львів : ЛА «ПРАМІДА», 2007. 256 с. 3. Саєнко В. Сучасна українська література : компендіум. Одеса : Астропринт, 2014. 352 с. 4. Ситнік Б. Т. Основи інформаційних систем і технологій : навч. посіб. Харків : УкрДУЗТ, 2019. 175 с. 5. Шевчук С. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с.
Два автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Андрущенко В. Л., Тучак Т. В. Податкові системи зарубіжних країн : навч. посіб. Київ : Вид. дім «Кондор», 2023. 236 с. 2. Артеменко А. П., Бобловський О. Ю. Від глобалізації до індивідуалізації: топологія міжкультурної взаємодії : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2014. 215 с. 3. Батракова Т. І., Каложна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с. 4. Бутенко Т. А., Сирий В. М. Інформаційні системи та технології : навч. посіб. Харків : ХНАУ ім. В. В. Докучаєва, 2020. 207 с. 5. Семенов О., Фаст О. Академічне письмо: лінгвокультурологічний підхід : навч. посіб. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. 221 с.

<p>Три автори</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Стоколоса Т. М. Інформаційні системи і технології у фінансах : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2015. 312 с. 2. Пустовенко В. В., Максименко І. Л., Яким А. С. Безпека життєдіяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2017. 348 с. 3. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.
<p>Чотири автори</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Інновації : навч. посіб. / Гуревич Д. Т. та ін. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 389 с. 2. Організація ветеринарної справи : навч. посіб. / Бегас В. Л., Галатюк О. Є., Романишина Т. О., Лахман А. Р. Житомир : «Євро-Волинь», 2022. 132 с.
<p>П'ять і більше авторів</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Культура в сучасних трансформаційних процесах : монографія / Бровко М. М. та ін. Ніжин : Аспект-Поліграф, 2011. 395 с. 2. Операційне числення : навч. посіб. / С. М. Гребенюк та ін. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 88 с. 3. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с. 4. Українська історія в кінофільмах : посіб. для вчителя / Волошенюк О. В. та ін. ; за ред. О. В. Волошенюк, В. Ф. Іванова. Київ : ЦВП, АУП, 2018. 57 с.
<p>Колективний автор</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Культуромовна особистість фахівця у XXI столітті : зб. матеріалів VII Міжнар. наук.-практ. конф. / за ред. О. М. Семеног. Суми : Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2023. Вип. 6. 120 с. 2. Цифрова трансформація соціоекономічних, управлінських та освітніх систем сучасного суспільства : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. / ред.-упоряд. проф. В. Г. Воронкова. Запоріжжя : Вид. дім «Гельветика», 2022. 692 с.

Автор(и) та редактор(и) / упорядник(и)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Методичні рекомендації до вивчення курсу «Історія України» / уклад. : М. Б. Близняк, В. С. Марчук, Л. В. Трофимович. Острог : Вид-во Нац. ун-ту «Острозька академія», 2014. 112 с. 2. Пріоритети розвитку фінансової системи України в умовах євроінтеграційних процесів : монографія / Гриценко Л. Л. та ін. ; за заг. ред. Л. Л. Гриценко. Суми : Сумський держ. ун-т, 2021. 379 с. 3. Психологія мас : навч. посіб. / авт.-упоряд. Я. Є. Кальба. Тернопіль : Навчальна книга «Богдан», 2012. 208 с. 4. Психологія професійної діяльності : підручник / за ред. С. К. Шандрука. Тернопіль : ЗУНУ, 2022. 256 с.
Багатотомне видання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Енциклопедія історії України : у 10 т. Київ : Наук. думка, 2013. Т. 10. 784 с. 2. Загнітко А. Словник сучасної лінгвістики : поняття і терміни. Донецьк : ДонНУ, 2012. Т. 4. 388 с.
Автор і перекладач	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бек У. Влада і контрвлада у добу глобалізації. Нова світова політична економія / пер. з нім. О. Юдіна. Київ : Ніка-Центр, 2011. 408 с. 2. Ворбертон Н. Коротка історія філософії / пер. з англ. А. Марховської ; наук. ред. В. Хома. Київ : Наш Формат, 2023. 217 с. 3. Кемпбелл Дж. Тисячолікий герой / пер. з англ. О. Мокровольського. Львів : Terra incognita, 2020. 416 с.
Частина видання	
Розділ книги	<ol style="list-style-type: none"> 1. Алексеев В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні</i> : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169. 2. Еко У. Поетика відкритого твору / пер. з іт. У. Головацької. <i>Антологія світової літературно-критичної думки XX</i>

	<p><i>століття</i> / за ред. М. Зубрицької. Львів : Літопис, 1996. С. 408–417.</p> <p>3. Лісовський А. М. Риторика і сучасна літературна освіта. <i>Педагогічна риторика: історія, теорія, практика</i> : монографія / Кучерук О. А. та ін. ; за ред. О. А. Кучерук. Київ : КНТ, 2016. С. 188–196.</p>
<p>Тези доповідей, матеріали конференцій</p>	<p>1. Гринишина М. О., Гончаров А. В. Драматургія Едварда Олбі та український «театр абсурду»: проблеми конвергенції. <i>Сценічне мистецтво: сучасна лексика та формотворчі процеси</i> : тези доп. III Всеукр. наук.-практ. конф., 25 квіт. 2024 р. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2024. С. 61–65.</p> <p>2. Лещенко С. Сучасні погляди на теорії лідерства. <i>Проблеми психології діяльності в особливих умовах</i> : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф., Черкаси, 23 квіт. 2024 р. Київ : 7БЦ, 2024. С. 71–75.</p> <p>3. Толмачова І. М., Черченко І. О. Академічна культура як компетентність здобувача вищої освіти. <i>Міжгалузеві диспути: динаміка та розвиток сучасних наукових досліджень</i> : матеріали III міжнар. наук. конф., 27 січ. 2023 р. Хмельницький, 2023. С. 225–227.</p>
<p>Статті з продовжаного й періодичного видання</p>	<p>1. Барабаш Ю. Чуже–Інакше–Своє. Етнокультурне пограниччя: концептуальний, типологічний та ситуативний аспекти. <i>Слово і Час</i>. 2020. № 2. С. 3–32.</p> <p>2. Борисова Т. Філософський ландшафт феномену «тиша». <i>Філософія та політологія в контексті сучасної культури</i>. 2024. Т. 16. С. 3–10.</p> <p>3. Гончаренко О. М. Професійна деформація та її вплив на психічне здоров'я рятувальників. <i>Психологія та психіатрія</i>. 2018. № 3. С. 112–118.</p> <p>4. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 01 листоп. (№ 205). С. 5.</p> <p>5. Кондратенко Н. Методи корпусної</p>

	лінгвістики в дослідженні етно- і гетеростереотипів. <i>Іван Огієнко і сучасна наука та освіта. Серія історична та філологічна.</i> Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка, 2023. Вип. XX. С. 80–89.
Електронні ресурси	
Книги, періодичні видання, законодавчі й нормативні документи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ілляшенко С. М., Шипуліна Ю. С. Товарна інноваційна політика : підручник. Суми : Університетська книга, 2007. 281 с. URL: ftp://lib.sumdu.edu.ua/Books/1539.pdf (дата звернення: 15.10.2024). 2. Про бджільництво : Закон України від 22 лют. 2000 р. № 1492-III. Дата оновлення: 31.03.2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1492-14#Text (дата звернення: 16.12.2024). 3. Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції : Закон України від 14 січ. 2000 р. № 1393-XIV. Дата оновлення: 01.10.2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1393-14#Text (дата звернення: 18.10.2024). 4. Про вищу освіту : Закон України від 01 лип. 2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 24.03.2024. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text (дата звернення: 22.11.2024). 5. Про затвердження Методики оцінки збитків від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру : Постанова Кабінету Міністрів України від 15 лют. 2002 р. № 175. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/175-2002-%D0%BF#Text (дата звернення: 05.12.2024) 6. Хміль А. А. Функції державної служби за законодавством України. <i>Юридичний науковий електронний журнал.</i> 2017. № 5. С. 115–118.

	URL: http://lsej.org.ua/5_2017/32.pdf (дата звернення: 12.01.2025).
Сторінки з вебсайтів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Що таке органічні продукти і чим вони кращі за звичайні? <i>Екологія життя</i> : вебсайт. URL: http://www.eco-live.com.ua (дата звернення: 10.09.2024). 2. Український інститут національної пам'яті : вебсайт. URL: https://uinp.gov.ua/ (дата звернення: 20.12.2024). 3. Мова – ДНК нації : вебсайт. URL: https://ukr-mova.in.ua/ (дата звернення: 09.11.2024).
Інші документи	
Законодавчі та нормативні документи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с. 2. Про освіту : Закон України від 05 верес. 2017 р. № 2145-VIII. <i>Голос України</i>. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22. 3. Повітряний кодекс України : Закон України від 19 трав. 2011 р. № 3393-VI. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2011. № 48–49. Ст. 536. 4. Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 груд. 2016 р. № 1050. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 4. С. 530–543.
Дисертації, автореферати дисертацій	<ol style="list-style-type: none"> 1. Войтов А. В. Підвищення ефективності діагностування гідростатичних приводів сільськогосподарських машин за динамічними характеристиками під навантаженням : автореф. дис. ... канд. техн. наук : 05.05.11. Харків, 2018. 20 с. 2. Герасименко Ю. А. Рецепція української історії в західноєвропейській прозі кінця ХХ – початку ХХІ століття : дис. ... канд. філол. наук : 10.01.05 / Бердянський держ. пед. ун-т. Бердянськ, 2018. 259 с. 3. Сабадах О. П. Синтез, властивості та біологічна активність триазенів 9,10-антрацендіону і його похідних : автореф. дис. ... канд. хім. наук : 02.00.03. Львів, 2019. 22 с.

	<p>4. Терлецька В. О. Формування та розвиток венчурних структур в умовах активізації інноваційної діяльності : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.03 / Нац. ун-т «Львівська політехніка». Львів, 2023. 541 с.</p>
<p>Стандарти</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ 3582-97 ; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація). 2. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація). 3. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.

ВЗІРЕЦЬ ОФОРМЛЕННЯ РОЗДІЛІВ

РОЗДІЛ 1

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ
КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ**

**1.1. Поняття критичного мислення в педагогіці:
сутність і характеристики**

Текст Текст Текст Текст Текст Текст Текст Текст Текст
Текст Текст Текст Текст Текст Текст Текст Текст Текст
Текст Текст Текст Текст Текст Текст Текст Текст Текст
Текст Текст Текст Текст Текст Текст Текст Текст Текст
Текст Текст Текст Текст Текст Текст Текст Текст.

Текст Текст Текст Текст Текст Текст Текст Текст
Текст Текст Текст Текст

ВЗІРЕЦЬ ОФОРМЛЕННЯ РИСУНКІВ

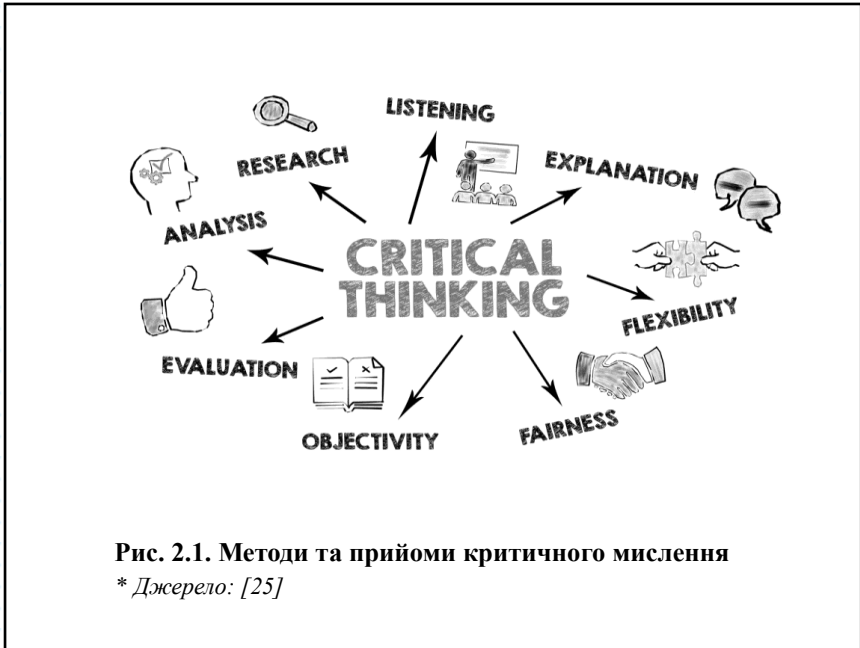

Рис. 2.1. Методи та прийоми критичного мислення

* Джерело: [25]

ВЗІРЕЦЬ ОФОРМЛЕННЯ ТАБЛИЦЬ

Таблиця 2.1

Спеціалізовані додатки для вивчення іноземних мов

Додаток	Характеристика
Duolingo	Популярний додаток для вивчення іноземних мов, що пропонує гейміфікований підхід до навчання. Особливостями додатку є підтримка багатьох мов, адаптація до рівня користувача, щоденні завдання та нагороди за прогрес.
Quizlet	Інструмент для створення флеш-карток і тестів, який надає безкоштовний доступ із деякими платними функціями. Додаток пропонує різноманітні режими навчання, зокрема картки, тести, аудіо-вправи та інтерактивні ігри.
Babbel	Платний додаток з доступними пробними заняттями, орієнтований на практичне використання мови. Розроблений фахівцями-лінгвістами та містить теми, які відповідають реальним ситуаціям.
MyWordBook	Додаток, який представлений у вигляді інтерактивної записної книжки і доступний на сайті Британської ради. Лексика у додатку представлена наборами інтерактивних флеш карт, які можуть бути організовані як у довільному порядку, так і у вигляді тематичних груп, розподілених за рівнями складності.
Memrise	Додаток для вивчення мов, який використовує методи мнемоніки та ігрових елементів для запам'ятовування нових слів і фраз. Він має великий вибір мов та курсів.

* Джерело: складено автором за [3]

МОВНІ ПОМИЛКИ В НАУКОВИХ ТЕКСТАХ
(за Ю. Шкіцькою)

1. Використання під час викладу інформації мовних засобів публіцистичного, художнього та розмовного стилів.
2. Використання емоційно забарвлених і оцінних мовних засобів.
3. Домінування особових форм викладу інформації над безособовими.
4. Використання замість активних конструкцій із суб'єктом дії пасивних структур із формами орудного відмінка, наприклад: Учений розглянув – Ученим було розглянуто.
5. Зловживання дієслівними формами на -ся, які можна замінити особовими дієсловами у формі третьої особи множини: розглядають, вивчають (замість «розглядається», «вивчається»).
6. Уживання форм займенників першої та другої особи *я, ми, ви*. В наукових текстах надають перевагу безособовому викладу інформації або використанню дієслівних форм першої особи множини (розглядаємо, вивчаємо, ставимо за мету), а також спонукальних дієслівних форм: розглянемо, звернімо увагу і под.
7. Зловживання іншомовними словами, зокрема термінами, які мають українські відповідники.
8. Надмірне використання складних конструкцій і розлогих речень.

Запам'ятайте!

1. Спонукальні конструкції на зразок *варто / слід пам'ятати, пам'ятаємо, звернімо увагу на..., зверніть увагу на...* краще використовувати для написання навчальної літератури, а не власне наукової. У науковому дискурсі надаємо перевагу формам *зауважимо, відзначимо, розглянемо, врахуємо, згадаємо* і под.
2. Не бажано починати речення зі сполучників *Тому, Адже, Але*. Перевагу краще надавати конструкції *З огляду на це ...*
3. Дієприкметник *даний* краще замінити формами *поданий, зазначений, окреслений, описаний, цей, згаданий вище* і под.
4. У науковому стилі не вживають службові слова *аніж* (прав. – *ніж*), *аби* (прав. – *щоб, із метою, для*), *здля* (прав. – *для*), *у яким / у котрім* – (прав. – *у якому*), *якщо ж* (прав. – *якщо*).
5. Прислівник *нині* краще замінити словами *сьогодні, тепер*.

ТИПОВІ ТЕХНІЧНІ ПОМИЛКИ В НАУКОВИХ ТЕКСТАХ (за Ю. Шкіцькою)

1. В оформленні власних імен:
 - наведення прізвища автора без ініціалів;
 - неуніфіковане подання імен дослідників: ім'я + прізвище, ініціали імені та по батькові + прізвище;
 - подання спочатку прізвища, а потім ініціалів;
 - помилки при відмінюванні прізвищ чоловіків і жінок як наслідок незнання статі дослідника;
 - неправильне відображення ініціалів дослідників-іноземців.

2. Використання неусталених у науковому дискурсі способів виділення значущої інформації та рубрикації тексту (наприклад, використання арабських цифр для позначення століть).

3. Розірвання на межі рядків ініціалів і прізвищ, загальноприйнятих скорочень, цифр і позначень одиниць вимірювання тощо, наприклад:
2025 | року, О. В. | Шевченко, ХХ | ст. (для уникнення цього при наборі тексту потрібно використовувати комбінацію клавіш «нерозривний пробіл»).

4. Використання декоративних шрифтів або невиправдане використання шрифтів різного розміру і под.

5. Неправильне оформлення ілюстративного матеріалу: таблиць, діаграм, додатків (наприклад, неправильне розташування назви щодо графічного об'єкта, помилки в оформленні нумерації, відсутність у тексті посилань на додаток чи таблицю, відсутність у таблиці, розміщеній на кількох сторінках, нумерації стовпців і под.).

6. Початок абзацу та розміщення заголовків на сторінці, що закінчується.

Перед виведенням тексту наукової роботи на друк перевірте:

- 1) чи уніфіковані в усіх частинах дослідження абзаци, міжрядкові інтервали, способи рубрикації тексту, зображення графічних знаків «апостроф» і «лапки»;
- 2) чи послідовне в роботі використання шрифту одного розміру та гарнітури;
- 3) чи закінчується кожна структурна частина роботи вставкою «розрив сторінок» (для уникнення некоректного форматування документа).

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ ПРЕЗЕНТАЦІЇ

Доповідь-презентація має декілька основних цілей:

- 1) показати здатність здобувача самостійно осмислити матеріал, систематизувати його і викласти в доступній для сприйняття формі;
- 2) виявити ораторські та комунікативні здібності здобувача під час викладення основних положень теми, а також відповідей на запитання та участі в загальній дискусії;
- 3) сформуванню вміння здобувача працювати з електронними засобами створення, редагування й показу презентацій, тобто комп'ютерною технікою та відповідним програмним забезпеченням.

Переваги мультимедійної презентації:

- унаочнює матеріал, що презентується;
- підвищує оперативність і об'єктивність оцінювання результатів дослідження;
- гарантує безперервний зв'язок викладач-здобувач;
- сприяє розвитку продуктивних, творчих функцій мислення здобувачів, формуванню критичного мислення.

Типовий алгоритм підготовки доповіді має чотири фази:

- 1) підготовка тексту доповіді, яка містить основні положення теми доповіді;
- 2) розробка структури презентації на основі підготовленої доповіді;
- 3) створення презентації з використанням прикладних програм (Microsoft Office Power Point / Canva / Visme тощо);
- 4) репетиція доповіді з використанням презентації та хронометражем основних подій.

Рекомендації щодо оформлення презентації:

1) презентація за смисловою наповненістю і фактичним навантаженням повинна повністю відповідати тексту доповіді;

2) чергування слайдів повинно чітко збігатися зі структурою вашої доповіді;

3) не намагайтесь відобразити в презентації увесь текст доповіді! Слайди повинні відображати лише основні положення;

4) бажано уникати графічного й особливо текстового перевантаження слайдів презентації, а також надмірного використання анімаційних та інших прийомів;

5) текст назви і підписів на слайдах не повинен бути занадто дрібним, щоб можна було прочитати його без особливих зусиль;

6) допускається підкреслення або виділення ключових позицій матеріалу, що викладається, але при цьому рекомендується уникати використання особливо яскравих кольорів;

7) бажано також уникати в підписах і назвах великої кількості слів. Іншими словами, потрібно формулювати матеріал короткими, зрозумілими реченнями, не більше ніж по сім-вісім слів у кожному, за можливості не застосовуючи складні граматичні конструкції;

8) ілюстрації повинні мати чітку, коротку та виразну назву за фактом зображеного;

9) бажано уникати звукового супроводу презентації, оскільки навіть тихі фонові звуки здатні порушити сприйняття слухачами змісту доповіді;

10) режим зміни слайдів краще за все встановити за кліком «миші», уникаючи використання таймеру. Так ви забезпечите максимально зручний контроль за ходом презентації і матимете достатньо часу для пояснення зображеного на слайдах;

11) необхідно дотримуватися єдиного стилю оформлення презентації та звернути особливу увагу на недопущення граматичних, орфографічних і пунктуаційних помилок;

12) загальним принципом дизайну презентаційної роботи повинен бути принцип «чим менше, тим краще» або «тільки необхідне»;

13) не рекомендується використовувати більше трьох кольорів на одному слайді на додачу до двох нейтральних – білого та чорного. Поєднання кольорів фону та літер тексту повинно полегшувати читання останнього. Найкращим рекомендованим варіантом є «світлий фон + темний текст»;

14) усі слайди презентації повинні бути стилістично однакові з постійним набором кольорів (краще за все – нейтральних), а окремі групи елементів – текст, таблиці, рисунки, графіки тощо – мати в межах групи однакове оформлення;

15) рекомендується використовувати лише один тип шрифту на презентацію. Бажано обирати найбільш поширені варіанти – Times New Roman, Arial, Calibri тощо, а не екзотичні чи важкі для сприйняття форми шрифтів, уникаючи надмірного використання курсиву. Розмір шрифту повинен бути достатнім для комфортного візуального сприйняття.

Підготуйте презентацію, яка має супроводжувати вашу доповідь. Повправляйтеся з доповіддю перед невеликою аудиторією або друзями та дізнайтеся їхню думку про зміст і стиль презентації. Нижче перераховані питання, яким варто приділити особливу увагу:

- Чи добре сприймається інформація?
- Чи спираються основні моменти виступу (довіді) на факти?
- Чи зрозумілі малюнки та ілюстрації, чи достатньо ілюструють вони запропоновану тему?
- Чи не використовуєте ви терміни та вирази, незрозумілі аудиторії?
- Чи є завершення презентації таким, що запам'ятовується?
- Чи задоволені ви самі своєю доповіддю?

Запишіть репетицію свого виступу на відео та уважно перегляньте її, відзначаючи всі відхилення від теми й інші негативні моменти. Пам'ятайте, що кращий спосіб боротьби з нервозністю – це впевненість в собі, що зростає з кожним новим виступом. Якщо це можливо, проведіть декілька репетицій, використовуючи нові ідеї та способи подання матеріалу.

Зупиніться на тому способі, який вам найбільше подобається.
Налаштуйтеся на той час, який вам відведено для презентації.

Поради під час презентації:

- 1 Абсолютне володіння темою, максимальне залучення уваги аудиторії та донесення до неї важливості вашого повідомлення – запорука успіху.
- 2 Створіть сприятливу для виступу (доповіді) атмосферу.
- 3 Говоріть стверджувальним тоном.
- 4 Сповільняйте мову, щоб виділити основні моменти, витримуйте паузу, щоб відділити їх один від одного.
- 5 Відповідаючи на запитання, акцентуйте увагу на основних моментах теми, не відхиляйтеся від неї.

МОВНІ КЛІШЕ У КУРСОВІЙ РОБОТІ

У курсовій роботі варто використовувати певні слова та словосполучення, що надають тексту логічності й наукової чіткості. Для цього використовують мовні кліше, які відображають послідовність міркувань, перехід до розгляду іншого твердження, суперечливість тез чи тверджень, причинно-наслідкові зв'язки, підсумовування тощо.

Актуальність дослідження

Сьогодні проблема ... є однією з найбільш актуальних, оскільки ...
Останнім часом уважного ставлення дослідників вимагає питання ...
Питання ... є у фокусі дослідницької уваги ...
Проблема привертає до себе пильну увагу вчених через те, що ...
Проблема ... належить до кола наукових зацікавлень ...
Проблема ... має першорядне / наукове / теоретичне / практичне значення для ...
Проблема не втратила свого значення / актуальності ...
Проблема ... фрагментарно висвітлювалася в ...
Проблема ... не була об'єктом спеціального вивчення ...
У сучасній науці питання про ... є особливо актуальним ...

Мета

Мета роботи – дослідити / простежити / визначити / підсумувати / проаналізувати / узагальнити / вивчити / систематизувати / схарактеризувати / теоретично обґрунтувати / експериментально перевірити ...
Метою роботи є аналіз / виявлення / зіставлення / з'ясування особливостей / висвітлення / встановлення / порівняння / спроба простежити ...

Завдання

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі завдання: ...

Досягнення визначеної мети зумовлює необхідність виконання таких завдань: ...

Відповідно до мети потрібно виконати такі завдання: ...

Для досягнення цієї мети необхідно вирішити такі завдання: ...

Поставлена / сформульована мета вимагає / передбачає розв'язання цілої низки конкретних завдань, а саме: ...

Реалізація мети передбачає розв'язання конкретних завдань: ...

Мета зумовила конкретні завдання, а саме: ...

Мета дослідження передбачає виконання низки завдань: ...

До завдань роботи належать: опрацювати літературу з теми дослідження / дослідити / схарактеризувати / зібрати матеріал / вивчити / провести опитування (експеримент / спостереження) / порівняти / зіставити / проаналізувати / зробити висновки про ...

Визначена мета окреслила необхідні для її реалізації завдання ...

Основна частина

Необхідно наголосити, що ...

Прикметно, що ... представлені ...

Привертає увагу той факт, що ...

Можна стверджувати / варто наголосити / варто зауважити ...

Є підстави вважати ...

Умови та хід експерименту дозволяють висунути гіпотезу ...

Перевіriamo запропоноване припущення ...

Водночас / з одного боку / з іншого боку / навпаки / у зв'язку з цим / аналогічно / для порівняння ...

Фрази для структуризації тексту

Врешті / зрештою ...

Деякі зауваги щодо ...

Зупинімося на ...

Зупинімося докладніше на ...

Надалі / наприкінці ...

Необхідно зупинитися / розглянути / дослідити / виявити / з'ясувати ...

Опис, ствердження, уточнення

Є підстави стверджувати ...

Перевіримо запропоноване припущення ...

Матеріали дозволяють згрупувати / узагальнити / уточнити / конкретизувати ...

З одного боку, ..., а з іншого – ...

Зокрема (*переважно у сполученні з іменником, уживають для підкреслення, виокремлення чогось з-поміж однотипного*)

Особливо ...

Переважно ...

Здебільшого ...

Водночас ...

Вказівка на причину-наслідок

Завдяки тому, що ...

Залежно від ...

Згідно з ...

Відповідно до ...

Однак / незважаючи на ... / крім того ...

Оскільки ..., то ...

Отже, ...

Проте (незважаючи на ...)

Висновки

Проведене дослідження дозволяє дійти таких висновків ...

Варто підкреслити / зупинитися на ...

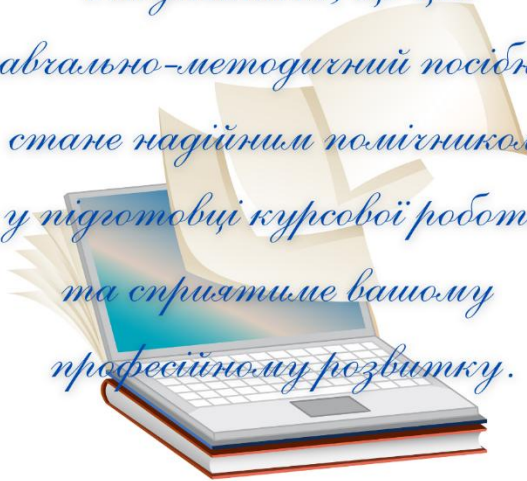
Проведений аналіз дає підстави дійти висновку, що ...

У процесі проведеного дослідження було виявлено / встановлено, що ...

На підставі здійсненого дослідження логічно припустити, що ...

Отже, як свідчить проведений аналіз ...

*Сподіваємося, що цей
навчально-методичний посібник
стане надійним помічником
у підготовці курсової роботи
та сприятиме вашому
професійному розвитку.*

*Бажаємо вам натхнення,
наполегливості та нових відкриттів на
шляху до професійної майстерності!*

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВСП КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ
«КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІНСТИТУТ»**

Курсова робота з педагогіки

Навчально-методичний посібник
для здобувачів фахової передвищої освіти
освітньо-професійного ступеня
«фаховий молодший бакалавр»
спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)
за спеціалізацією 015.39 Цифрові технології

Електронне видання

Автор-укладач:

НАСМІНЧУК Ірина Анатоліївна,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри цифрових, освітніх та соціо-економічних технологій
Навчально-реабілітаційного закладу вищої освіти
«Кам'янець-Подільський державний інститут»

Обл.-вид. арк. 4,2

Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти
«Кам'янець-Подільський державний інститут», вул. Годованця, 13

